కథా నిలయం
3754
శ్రీకాకుళం
B

నీలి

ఒక మహారణ్యం తగులబడిపోతున్నది.

జంతువులు చెల్లాచెదరుగా పరుగులు పెడుతున్నాయి. బండరాళ్లు సైతం ఫెటేలు ఫెటేలుమని విచ్చిపోతూ ఎగిరెగిరి పడుతున్నాయి. చిన్న చిన్న చెట్లు—చిట్టి పొదలు, నిప్పు చుట్టేసుకోగా గాలికి గిర్రున తిరుగుతూ, ఒకచోటునుంచి మరొకచోటుకి పరుగులెత్తినట్లుగా అనిపిస్తోంది.

పొగ పెద్దరాక్షసుడిలా లేచింది.

తప్పించుకు పారిపోలేని పక్షులన్నీ, ఆ పొగలో రెక్కలార్చుకుంటూ- ఎగరగలిగినంతగా పైకిపైకి లేచి, గిలగిలా కొట్టుకుంటున్నాయి. నేలమీది పుట్టల్లోని కలుగుల్లోని రకరకాల పాములు, దొర్లుకుంటూ, ఎగురుతూ, దూకుతూ, మంటల్ని తప్పుకుందుకు పరుగులెడుతున్నాయి. మొదళ్లు కాలిపోగా పెద్దపెద్ద వృక్షాలు మండుతూ మండుతూ నేల కొరుగుతున్నాయి. భూమి మంటలతో చిటపటలాడుతున్నది. రామచిలుకలు పిచ్చుకలదగ్గర్నుంచి, పావురాలు డేగలు రాబందులవరకూ ఎగరలేక రాలి పడిపోతున్నాయి. కట్టలు కట్టలుగా వెలికివచ్చి పరుగులు పెడుతున్న పాములు తుట్టలు తుట్టలుగా కాలి రాళ్ళక్రిందకు—లోయల్లోకి పడిపోతున్నాయి.

ఇంతింత లేసి మంటలు! రాక్షసి పొగ! ఈ అందమైన సృష్టియొక్క వినాశమంతా ఎక్కడో నా హృదయంలో జరుగుతున్నట్లే వుంది.

ఆ పొగలు - మంటలు రకరకాల ప్రాణుల హాహాకారాల వెనుక, మీదనుంచి కాలిపోతూ రాలిపోయే పక్షుల రెక్కల గిజగిజల వెనుక ఒక మానవ కంఠం కొద్దిగా వినవస్తున్నది.

ఈ తగులబడిపోయే ప్రకృతివెనుక ఒక మానవస్వరాన్ని విన్న నా అవస్థ యేమని చెప్పుకోను?

గులాబీరంగు లేతపాదాలమీద జీరాడే పాలమీగడ వన్నె కుచ్చెళ్లు—పరుగెత్తుకుంటూ, ఆ మంటలలో భగ్గునమండే రాళ్ళను యెక్కి దూకుతున్నప్పుడు...గప్పున ఆ చిన్న నడుమును రెండుచేతులా దొరకపుచ్చుకుని ఆమెతో ఆకాశంలోనికి పరుగెత్తగలిగితే...వారెవ్వా ?

—రాక్షసి పొగ నన్నుచూసి నవ్వింది.

మళ్ళీ ఒక రాబందులతుట్ట కాల్తూ రాల్తోంది. ఒక మహావృక్షం మంటల్లో వొరుగుతూన్నది.

అయ్యో! అయ్యో! ఆ లేత గులాబీ వన్నెపాదాలు? చెదరి చెదరి వేస్తున్నది అడుగులు. బెదరి బెదరి చూస్తున్నది మంటలు.

తెల్లటి కుచ్చెళ్ళ ప్రక్కనుంచి పాములు తుట్టగా దొర్లుకుంటూ పోతున్నాయి. పూల పొట్లాల్లాటి అరచేతులు రెంటితో తామరమొగ్గల్లా, చెమర్చి కందినట్లున్న వక్షఃప్రదేశాల్ని కప్పుకొంటూ ఆ పిల్ల పరుగులెత్తుతున్నది. పాలరాతి శిల్పంలా చేయివేస్తే జారిపోయేట్లున్న ఆ మెడనిండా ముత్యాలు ముత్యాలుగా చెమట పొటమరిస్తోంది. తల అటూ యిటూ త్రిప్పుతున్నది. చెక్కిళ్లు ఎరుపెక్కాయి. ఆమె కళ్ళకేసి చూశాను. అయ్యో—ఏడుస్తూంది గావాల్ను ? ఇంక లాభంలేదు. పాపం పరుగెత్తి పరుగెత్తి అలసినట్లుంది. ఏ తాయో త్రేలిపోయి మీదపడి తల బ్రద్దలవుతుంది. ఆ పాలమీగడ వన్నె కుచ్చెళ్లు, ఈ రోజారంగు పిల్లయొక్క ఆ అందమైన చిన్ననోరు, పట్టుతివాసీలమీద పరుగెత్తవలసిన పాదాలు, ఇంకా వొణుకుతున్నట్లున్న ఆ పెదవులు అంతా—యిందాకటి చెమర్చి కందినట్లున్న తామర మొగ్గల జంట, సర్వమూ నుగ్గు నుగ్గయి బొగ్గుబొగ్గయి కాలిపోవలసిందేనా ?

నిలువు నిలువునా నేను దహనమైపోతున్నాను.

ఆ వొణికే పెదాలను పంటితో అణచటానికి యత్నిస్తున్నది నొక్కి. కళ్ళవెంబడి వొకొక్క చుక్కే రాలి చెంపలమీదుగా పరుగెత్తి టప్పుమని దిగువకు దించుతున్నాది. పరుగెత్తి అకస్మాత్తుగా నిలిచిపోయిన ఆమె కాళ్లు కంపిస్తున్నాయి. ఆ తెల్లటి పావడా బరువుగా క్రిందకు లాగేస్తున్నది.

నేను నెత్తి మొత్తుకుంటున్నాను. జుట్టు పీక్కొంటున్నాను. కళ్ళు పొడుచుకుంటున్నాను.

ఆమె రెండు చేతుల్నీ ఊపుకుంటూ నిలబడింది. వెనుక తగలబడి పోయే అరణ్యం తరుముకొస్తున్నది. నా మట్టుకు నేను ఆ మనోహరమూర్తి ఎత్తుకుని పారిపోగలిగితే...రక్షించుకోలేనా అని వాపోతున్నాను. ఆ పిల్ల అంత ఎత్తునుంచీ నేను చూస్తూండగా వురికింది. వురికి — నా గుండెలమీద వచ్చి పడింది.

నేను నిద్రనుండి మేల్కొన్నాను. కన్న భీభత్సంతో నా మెదళ్లోని నరాలన్నీ సడలిచ్చేశాయి. నేను చూసిన సౌందర్యంతో నా హృదయం నిండుగా పూరింది.

రోజా వన్నెపిల్ల నా కళ్ళంలో మెసుల్తున్నాది.

గదికి తాళంవేసి క్రిందకుదిగి హోటల్లో బల్లముందు వచ్చి కూర్చున్నాను. దీపాలు మసగమసగ్గా వెలుగుతున్నాయి. నేను కూర్చున్న చోటు నుండి చూస్తే ఖణఖణ మండే పెద్దపొయ్యి, దాని ముందుగా ఒకముసలావిడ అవుపించారు. చుట్టూ గోడలు నలనల్లగా మసిబారి వున్నాయి.

చప్పట్లు, గోలగా నవ్వు వినిపించి, భరించలేక తలెత్తి ప్రక్కకు చూశాను. డబ్బుల బల్లదగ్గర కుర్చీలో మిలమిలా మెరుస్తున్న రెండు కళ్లు. బాగా ఎదిగినా నడుం వంగిపోయింది. పిడతలా తల, అతికినట్లున్న ముక్కు, బాకాలాంటి నోరు, దొప్ప చెవులు. వుండి వుండి లేచి ఒక్క చేత్తో ముంగుకు వంగి 'సర్వరు' గుడ్డల్ని పీకుతున్నాడు. బొత్తాములు పెట్టని బాగా వొదులుగా వ్రేలాడే చొక్కా, ఆలివురంగు నిక్కరు — ఆ నిక్కరు జారిపోయి మోకాళ్ళమీదకు వచ్చి నిలబడింది.

కమ్మటి కాఫీ ఆప్యాయంగా చప్పరిస్తూండగా గ్రద్దముక్కు, చీకట్లో మెరసే ఆ అయోమయ దృక్కులు, నావైపు తిరగటంతో సగం కాఫీ అట్టే విడిచి లేచిపోయాను.

పొయ్యిమంట ముఖానకొట్టగా చెంగుతో వొత్తుకుంటూ ముసలమ్మ "రాత్రి భోజనం గదిలో పెట్టమంటావా నాయనా ?—" అంటూ వచ్చింది.

"అక్కర్లేదమ్మా—రాత్రి మరిక రాను. నాకు డ్యూటీ..." అనేసి వెళ్ళిపోతూండగా వెనుకనుంచి వచ్చాయి మాటలు.

"పెద్దదాన్ని, కూర్చునే వో కునుకు తీస్తుంటాను. బద్ధకించేవు నాయనా లేపడానికి..."

'అయ్యో పాపం, మంచిమనిషి' అనుకుంటూ అడుగులు ముందుకు వేస్తున్నాను. కాని ఆ వెర్రిపిల్లాడు చూపుడు వ్రేలు ఆడిస్తూ నా మీద మీద కురుకుతున్నట్లే అనిపించసాగింది.

గుండెలలో నిండుగా దూకి నన్ను మధుర స్రవంతిలో వోలలాడిస్తున్న నా రోజారంగు పిల్ల యింకా అక్కడే వున్నట్లు తోచి అరచేత్తో ఛాతీ రాసుకుంటూ జాతిమెట్లు దిగిపోతున్నాను. దిగితే యిక నున్నటి సిమెంటు రోడ్డే...మనుష్యుల ఆకారాలు, వివిధ వాహనాలు అన్నివైపుల నుంచీ కదుల్తున్నాయి.

నేను ఎక్కి దిగుతున్న రాతిమెట్ల క్రిందుగా మురికికాలువ నెమ్మదిగా పారుతోంది. కొంచెం సమీపంగా నేలాంతరు స్తంభంయొక్క వెల్తురులో ఒక సన్నటి నీడ కదుల్తూ యిటువైపే రావటం గమనించాను. చాలా నెమ్మదిగా కదుల్తున్న ఆ నీడతోబాటు టక్కు టక్కుమనే కటువైన శబ్దంకూడా విన్నాను.

ఎవరో కుంటిపిల్ల నావైపే చూస్తూ ఆగింది. వూతకర్రమీద ఆనక పోయినట్లయితే నేను అకస్మాత్తుగా ఎవరో ముష్టిపిల్ల అనే నిర్ణయానికి చప్పున వచ్చివుండకపోదును. చంకలో కూజా పొందికగా యిమిడివుంది. బహుశా నీరు తెస్తూండవచ్చు. నడినెత్తిన కాస్తంత పల్చగా జుట్టు, కోల ముఖం, పాపటనుంచి కనుబొమ్మల మధ్యకు ఎంతదూరమో సరిగా యించుమించు అంతే దూరాన చుబుకమూ, లోనికి దిగిపోయిన గుంటకళ్లు — ఆ చీకట్లో రెండు మిణుగురు పురుగులా అనిపించక మానదు. ఒక కాలు మెలి దిరిగిపోయి వ్రేలాడుతోంది. ఇకముందు యెప్పుడైనా ఆడదానిపట్ల యే విధమైనటువంటి మమకారంగాని పెట్టుకోదల్చుకున్నట్లయితే యీ మనిషి ముఖం ఒక్కమారుకూడా మగవాడు చూడకూడదు.

అసహ్యంతో నిండిన మనస్సుతో జేబులోనుంచి రెండణాల కాసును తీసి 'ఎందుకల్లా నిలబడి చూస్తావ్ ? ఫో...ఫో...' అని ఆ మెలిదిరిగి పోయిన పాదాలవద్ద పడేట్లు విసిరేసి గబగబా రోడ్డుమీదకు నడవబోయాను.

నా వెనుక పెద్ద చప్పుడయింది.

ఆ అవిటిపిల్ల మెట్లదగ్గర బాల్చాను ఎత్తేసింది. ఆ నీళ్లు, మన్ను అంతా చింది నా బట్టలమీదకూడా వెనక కొంత పడొచ్చు. నేను విసిరేసిన బేడ కాసు మాత్రం నేలమీద నీళ్ళమధ్య బురదలో మెరుస్తోంది. అందులోనే ఆ అవిటిపిల్ల చంకనుండి రాలిన పూతకర్రకూడా పొర్లాడుతోంది.

'నేనేమీ ముష్టిపిల్లను కాదండీ...' అన్న గొంతు వినిపించి నన్ను కమిచీతో బాదినట్లు కాగా అదేపనిగా పరుగెత్తినట్లు నడిచాను. వీధి మలుపు తిరిగి మరోలాంతరు స్తంభంవరకూ వచ్చాక గుండె తడిమి చూసుకున్నాను. రోజారంగుపిల్ల—లేదు. స్మృతే మిగిలింది.

ఎంత ప్రయత్నించినా మీదమీదకు వస్తూ చూపుడువ్రేలాడించే పెర్రిపిల్లాడూ, మెలిదిరిగిపోయిన కాలుతో పూతకర్ర టక్కు-టక్కు- మనిపిస్తూ నా హృదయంలోనుంచి రోజారంగుపిల్లను తరిమేసిన ఆ కుంటిపిల్ల— వీళ్ళే మిగిలారు.

లేత గులాబీవన్నె పాదాలు, పాలమీగడరంగు కుచ్చెళ్ళు, వోణీకే పెదాలు, చిన్ననోరు, పిట్టలాంటి నడుమూ అన్నీ మాయమయినై. వీటిస్థానే నడినెత్తినుంచి పాపటు, కోలముఖమూ, మిణుగురు పురుగుల్లాంటి కళ్ళు పదే పదే జ్ఞాపకానికి రాసాగాయి. మనస్సులో ఏడ్చినంతసేపు ఏడ్చాను అంతు చిక్కని రోజారంగు పిల్లకోసం. నాకు చేతనయినన్ని రకాలుగా తిట్టుకున్నాను ఆ రెండుముఖాల్ని.

చివరికీ రెంటినీ నిత్యమూ చూడ్డంనుంచి తప్పుకోవటంకోసమైనా ఆ హోటల్నుంచి మకాం ఎత్తటంవరకూ బుర్ర పాడుచేసుకుని ఆలోచించాను. ఆ రాత్రి రాత్రల్లా నిజంగా ఒక మహారణ్యం తగలబడిపోతున్నట్టే వుంది నా మెదడులో!

ఏమైనా పదిగంటలవరకూ లేవకూడదనే తలపుతో ముసుగుతన్ని పరున్న నేను ఎవరో తలుపుమీద దబదబా బాదటంతో విసుక్కుంటూ లేచాను. 'గది తుడవమంటారా?' అంటూ వచ్చిన హోటలు కుర్రాణ్ణి 'ఛీ పొమ్మ'ని గసిరేశాను. ఆ వుదయం వరండాలో పచార్లు చేస్తుండగా ముసలమ్మగారు వచ్చింది. ఆవిడకు కొంచెం కోపం వచ్చివుండాలి రాత్రి భోజనానికి రానందుకు.

"కూజాలో నీళ్లు పట్టమనీ గది శుభ్రం చెయ్యమనీ దుర్గాణ్ణి పంపిస్తే కొట్టవచ్చావుటగా నాయనా" నేనే తీసుకుపోదామని వచ్చాను. నీకు ఎల్లాంటి పిల్లలు పుట్టుగొస్తారనీ...యింకా బలమైన ఆహారం తింటే—'

నేను చప్పున సిగ్గుపడిపోయానల్లే వుంది.

ఏళ్ళతరబడి శాశ్వతంగా హోటళ్ళకు అంకితమయే నా జీవితం జ్ఞప్తి కొచ్చి నవ్వుకున్నాను. బహు బద్ధకస్తుడిగా జీవించటంలో నాకు నేనే తీరని అన్యాయం చేసుగుంటున్నా నేమో అనిపిస్తోంది. ఇక యీ వయస్సులో యేర్పడ్డ అలవాట్లు జీవితం పొడుగునా మారవు. ఇల్లు, కాపురం, పెళ్ళాం పేరు చెప్పుకొని యెప్పుడో తొంగిచూడబోయే వొక క్రొత్త అమ్మాయి-యీ వూహాలు ఎంతోదూరాన వర్షించని మేఘాల్లా పరుగులు పెడుతూంటే, నిన్న సాయంత్రంవరకూ కనిపించిన రోజారంగుపిల్ల తలపులు తిరిగి నాలో చిందులు త్రొక్కసాగాయి.

వయస్సులో అమ్మాయిలు చాలామంది బావుంటారనే అభిప్రాయం నాకుంది. అందుచేత పెట్టెబండ్లలో స్కూళ్ళకు పోయే అమ్మాయిలు, సాయంత్రం బీచిలో వరసాగ్గా కూర్చొని యిసుకలో కేరింతాలు కొట్టే ఆసుపత్రి నర్సులు, సినిమాహాల్లోని జంటలను విడదీస్తే వచ్చే ఆడముఖాలు యిన్ని చూస్తూంటే యిన్ని సంవత్సరాలుగాను వీటిల్లోని యేముఖాన్ని గాని నాకుగాను కావాలని అనుకోలేదు. కాని వానలో యెండలో గొడుగులు పుచ్చుగొని చేతిలో చిన్న సంచీ, అరికాళ్ళకు తొడిగిన చవకరకం చెప్పులతో స్కూళ్లకు పరుగెత్తే మిస్సమ్మల్ని చూసినప్పుడల్లా జాలిపడేవాడ్ని. డబ్బు పాడుచేసుకుని జీవితాన్ని లక్ష్యంచెయ్యక బహు బద్ధకస్తుడిగా నేను గడించినదాన్లోకల్లా యీ అనుభవాన్నే పదిలంగా జీవితాంతంవరకూ గుర్తు పెట్టుకోవలసి వుంటుంది.

తువ్వాలు బుజాన్నేసుగుని హోటలు నుయ్యి ప్రక్కకు చేరాను. బాగా ప్రొద్దెక్కడంచేత అప్పుడే చాలామంది అక్కడ పోగయ్యారు. మాట్లాడేవాళ్లు మాట్లాడుతున్నారు. ఎండ పొడుచుకొస్తోంది. ఒక ప్రక్క నుంచి నీరు తోడుకొని స్నానంచేస్తున్న నాకు నూతిగట్టుకు ఆన్చిన కుంటి వాళ్ళు చంకను బెట్టుకునే వూతకర్ర హఠాత్తుగా అగుపించింది. ఆ ప్రక్కనే ఎర్రటి కెంపురంగు పరికిణీ పువ్వుల పువ్వుల వోణీపిల్ల కూర్చుని చాలా

కూజాలను ముందేసుకుని ఒక్కటొక్కటే శుభ్రం చేస్తున్నది. అట్లా తోలిచిన కూజాల్లోకి ఒక కుర్రాడు నీళ్లుతోడి నింపుతున్నాడు. ఆ ముఖం చూడవలసివస్తుందేమోనని ఆత్రుతగా రావటంలో వొళ్లుకూడా సరిగా రుద్దుకోలేదు. బహుశా నా కూజాకూడా అందులో వుండవచ్చు గదా అనితోచింది. గుర్తుకోసం నా కూజామీద చాకుతో 'S' అని చెక్కాను కూడా.

మరోగంట గడిచాక కాబోలు వసారాలో 'టక్కు టక్కు' మనే కర్కశమైన ధ్వని వినవచ్చింది. ఆ వంటిపిల్ల యీ హోటల్లోనే పనిచేస్తూండాలి; పొట్టకోసం కష్టపడ్డానికి మగవారిలా ఆడవాళ్ళు పనికిరారనే అభిప్రాయం నాకుంది.

కుర్రాడు నా కూజా తెచ్చి కిటికీలో వుంచుతుండగా "ఆ టక్కు మనే దేవిటి"ని అడిగాను.

"అదా—నీలి బాబూ నీలి, గదు లూడుసుతుండాది."

"ఆహా" అని తలవూపాను.

"వోరి వూసే అక్కర్నేదు బాబూ! ఆయమ్మి గొడవేటో ... ... పనేటో..." అనేసి కొంచెంగా నవ్వి వెళ్ళిపోయాడు.

ఆ కెంపులరంగు పావడా టక్కుటక్కుమనే ఆ కర్రతో నా గదిలోకి రాకుండావుంటే చాలు అనుకుని లేచి వెళ్ళి గెడేసొచ్చాను.

గది యింకా సర్దలేదు. ఎక్కడ వస్తువు లక్కడ చెల్లాచెదురుగా పడి వున్నాయి. క్యాంపుకాటుమీద పరిచిన హోల్డాలు బెల్టులు నిన్నటి కలలోని కాలిపోయి దొర్లుకుపోతున్న పాముల్లా వ్రేలాడుతున్నాయి. నా పెట్టెమీద పారేసిన దుస్తుల జతలు, కొంకీన వ్రేలాడుతున్న పంట్లాములు గ్రద్దలూ — రాబందుల్లానూ, గదిగుమ్మంవద్ద పేర్చిన బూడ్సులు బండవాళ్ళలానూ కనిపించాయి.

తలుపు కొస్త కిర్రుమంది. టక్కు మక్కుమనే చప్పుడు చెవి దగ్గరలోకి వచ్చి ఆగినట్లే వుంది. దానివెంబడిని తలుపురెక్కమీద ఎవరో నీరసంగా చేయి ఆన్చినట్లుకూడా వేసింది, నాకు అనుమానం.

"బాబుగారూ!" అన్న పిలుపు—

తగులబడిపోతున్న ఒక మహావృక్షం నెమ్మదిగా నామీదకు వొరుగుతున్నట్లే ఫీలయ్యాను. నా గుండెలమీద కురికి నిలచిన ఆ ఒక్క మధుర

స్మృతికూడా నాకు చిక్కదేమోనన్న భయం లోపల విపరీతంగా వేధిస్తోంది. అయిష్టంతోటే, బలవంతాన ఎవరో త్రోసినట్లుగా వెళ్ళి తలుపుగెడ తీశాను. ఏం చెప్పను ?

నా గది గడపవద్ద ఎఱ్ఱపావడా పూలవోణీ 'నీలి' కుప్పలా చతికిల బడి వుంది. డొక్కలో కాళ్లు తన్నిపెట్టుకుని తోకను కొరుక్కుంటూ హోటళ్లలో బల్లక్రింద పడుకునే దిక్కుమాలిన కుక్క జ్ఞాపక మొస్తోంది.

నీలి తన మెలితిరిగిన కాలు మడతవేసి ఆ పూలిక్కరను నేలమీద ఒక చేత్తో త్రోసుకుంటూ రెండవ చేత్తో వూడుస్తున్నది. ఆమె ఆవిధంగా డేకు తున్నప్పుడు తన మోకాళ్ళను దాటి పరికిణీ వెనక్కు పోకుండా మధ్యను ఆగి కప్పుకొంటున్నది. చూస్తే మనిషిలో ఎముకలూ ఆ బొమికలను కప్పేం దుకుగాను చర్మమూ తప్ప మరే విధమైనటువంటి మృదువైన మెట్టపల్లాలు కనీసం మచ్చుకైనా దొరకని ఆమె 'మాంసం'పట్ల అంత అభిమానం కన పర్చటం నిజంగా నాకు ఆశ్చర్యాన్నే కలిగించింది.

తలలోవున్న ఆ పదిపరకల జుత్తులోనూ ఒక ఎఱ్ఱగన్నేరు పువ్వు తురి మింది. ఆ కాలు యీడ్చుకుంటూ వసారా అంతా తాబేలులా తుడుచుకొస్తు న్నది. మెడమీదనుంచి కారుతున్న చెమటను పవిటచెరుగుతో వొత్తుకుని, లోతుకు దించుకుపోయిన కళ్ళతో ముఖమెత్తి, "గది వూడుస్తాను బాబూ!" అన్నది.

చాలా లేతముఖము—పధ్నాలుగు పదిహేనేళ్ళకు మించి వుండక పోవచ్చు.

ఆ అవకరపు మనిషి ముఖం నా మనస్సంతా కలచివేస్తున్నది. నా ఎదురుగా కుప్పలా చతికిలబడింది, నేను పిలుస్తున్న గాలే తనూ పీలుస్తున్నది. ఇంక నాకు సంబంధించిన ప్రతి వస్తువూ ముట్టుకుని నా దైనిక జీవితంలోనికి అనవసరంగా తొంగి తొంగి చూస్తూ నన్ను మానసిక వ్యథపాలు చేసేలా గుంది. నాకు కోపంలా వచ్చి అనేశాను—"ఛట్ ! పిల్లేదు. ఆ చీపు రిల్లా గియ్యి. యిస్తే నేనే తుడుచుకుంటాను రోజూ......"

కసిరినందుకు అభిమానంతో తలకాయ వ్రేలేసుకుని డేకుతూ నీలి మెట్లవైపు కదలటం చూశాను. ఈ రోకలిబండలా ప్రాకే ఎముకల కుప్పను రెండుచేతులా యెత్తి మళ్ళీ యీ చాయలకు రాకుండా విసిరెయ్యగలిగితే—

అసహ్యంతో నిండిపోయిన నా మనస్సు ఎంతత్వరలో యిక్కడ్నుంచి బైట పడి మరో హోటలు చూసుకోగలిగితే అంత మంచిదిలా తోచింది. చెప్పాను గా — బహు బధకస్తుణ్ణి......ఐతే ప్రపంచంలోని వికారమైన మనుష్యులతో జట్టీలు పెట్టుకుంటుకు గాదు నేను—అందమైనవాళ్ళకే యీ భూమిమీద జీవించటానికి హక్కు వున్నట్లుగా చెప్పాలనీ నాకు లేదు. కాని ఒక విచిత్రమైన స్థితిలో నన్నేదో మనోవ్యథల్లో ముంచే యీ ముఖాల నుండి తప్పుకుని బ్రతకాలనే యోచనే బహుశా నా మానుష ప్రవృత్తిని అణగద్రొక్కేస్తూ వచ్చివుండవచ్చు.

ఉంటే డ్యూటీ చూసుగోవటం, లేకపోతే వూరంతా చాంద్రాయణం చేసేవాణ్ని. గదితాళాలుకూడా హోటలు కుర్రాడిముఖాన పారేశాను. ఎప్పుడన్నా తోస్తే రెండుమెతుకులు కొరికేవాణ్ని. లేనిరోజున ఆ పళ్ళెం అట్లానే నవుకరు కుర్రాడు పట్టుగెళ్ళిపోయేవాడు. క్లబ్బులో పేకాట... రోజూ జేబు ఖాళీ కావటం—దాన్తో చిరాకుగా కోపంగా వుండాల్సి వచ్చేది. ఆరోగ్యమంటే యింత లక్ష్యంలేకుండా యెందుకు ప్రవర్తించానో నాకే అర్థం కాలేదు. చాలారోజులకి మళ్ళీ అద్దంముందు కూర్చున్నాను. బుర్ర కుతకుతా వుడికిపోతున్నట్లుంది. తలనిండా దుమ్ము...కళ్ళుకూడా గుంటలుపడి లోతుకు దించుకుపోయాయి. గడ్డం తడుముకునేసరికి టెంకాయ చిప్పకుమల్లే గరుకుగా తగిలింది.

ఇన్నాళ్ళకు ఆరోజు నాకు శెలవు. ఎక్కడకూ వెళ్ళటానికి వంట్లో నాకు శక్తిలేదు. సిగరెట్లు తెగకాలుస్తున్నా నేమో ఖుళ్లుఖుళ్లుమని దగ్గు కూడా వస్తోంది. ఈదగ్గు ఒకప్రక్కనుంచి ప్రాణాలు తోడేస్తూంటే ఆ రాత్రి భయంకరంగా గడిపాను.

కడుపులో మేమీ యిమడ్డంలేదు. రెండుమార్లు తిన్నదీ త్రాగినదీ అంతా నిద్రలో కక్కేసుకున్నాను. నోరంతా అసహ్యంగా మారింది. బట్టలు కుళ్ళువాసన గొడుతున్నాయి. గొడ్డళ్ళతో బాదినట్లు తలనొప్పి—వో రాత్రి వేళకు జ్వరం చర్రున త్రాచుపాములా లేచింది. రోగానికి లొంగిపోయి బిగ్గరగా యేడ్చేశాను. మళ్ళీ నాకు తెలివివచ్చేసరికి చూస్తే భళ్లున తెల్ల వారింది. నా పక్కను ముసలమ్మగారు కూర్చుంది.

"భయంలేదు నాయనా!" ఆవిడ నా మీద చేత్తో నిమురుతూంటే, నేను రెండుచేతులా ముఖం కప్పేసుకున్నాను. మళ్ళీ ఆవిడే అందుకున్నది - "చెప్పేవాళ్లు లేక గాని నీవంటి పిల్లవాడ్ని అడుపాజ్ఞల్లో పెట్టుగోదూ ?— యింత విచ్చలవిడిగా యిష్టమొచ్చినట్లు ఆరోగ్యం పాడుచేసుకోనిస్తుందీ ? చేసుకున్న పెళ్లామే ఐతే..."

వ్రేళ్ళసందుల్నుంచి చూస్తున్నాను. నేను కక్కిపోసిన స్థలమంతా బూడిదచల్లి వోపిగ్గా కడిగి యెత్తిపోస్తున్న ఎర్రపావడా నీలి ప్రత్యక్షమైంది. వెంటనే తలెత్తి—"ఆ చీపు రక్కడ పారెయ్. నీకు ఎన్నిసార్లని చెప్పాను నా గదిలో కాలుపెట్టవద్దని...పోతావా పోవా ముందు. ఫో..."

తను నా మాటల్ని విననట్టే, తలకాయ వాల్చుకుని నీలి తన పని తాను చేసుకుపోతున్నది.

"ఛీ! ఆ మొండితనం చూడండి."

ముసలమ్మగారు నవ్వి "అదే రాత్రి మెల్లగా కుంటుకుంటూ వచ్చి నన్ను లేపింది. ఆ క్రొత్తగా వచ్చిన బాబుకి వంట్లో బాగులేనట్లుంది. వెళ్ళి చూడమ్మా" అని.

నేను వెలవెలబోతూ అడిగాను. "నీలి మీ అమ్మాయా?" అని. నాకు తల గిర్రున తిరిగినట్లయింది.

"అవున్నాయనా, ప్రపంచంలో యిన్నిరకాల ముఖాలవాళ్ళున్నారు గదా - మా నీలిని చూస్తే యెందుకు నాయనా నీ కంత కోపం?"

ఇల్లా అమాంతం నా మంచం యెగిరి మరో ముక్కా మొగం తెలి యనిచోటికెళ్ళి పడకూడదా అనిపించింది. ఆవిడ అనవసరంగానే ఐనా ఒకమారు చెరగుతో కళ్ళు వొత్తుకుని మరీ చెప్పింది-"నా దరిద్రం కాలిపోను? డబ్బవుతుందిట కాని కాలుమాత్రం మళ్ళీ వస్తుంది, కోసి సరిచేస్తామన్నారు డాక్టర్లు."

నాకు లోలోపల 'ఆ సహాయం మీకు నేను చేయిస్తాను. మీ నీలికి కాలు తెప్పిస్తాను' అని అనాలనుంది. కాని నోరు పెగల్చలేకపోయాను. మళ్ళీ నన్ను నేను తిట్టుకున్నాను. ఏ నిన్నో మొన్నో యీ హోటలునుంచి మకాం

యొత్తేసినా బాగుండిపోయేది. కురూపినై ముఖాన్ని లోకానికి చూపించవచ్చుగానీ కృతఘ్నుడై చూపడానికి యిష్టంలేక దుప్పటి తలంటా లాక్కున్నాను. జ్వరంకన్నా అభిమానం యెక్కువై ఆరోజల్లా మంచం దిగలేదు. రాత్రి పదిగంటలవేళ ఒక అఘాయిత్యం తలబెట్టాను. అంతవరకూ లేని ధైర్యం, చొరవ అప్పుడు నా కెక్కడ్నుంచి వచ్చిందో లేచి మెట్లు దిగి బయటవీధిలో కొచ్చేశాను. నాలుగు రిక్షాలను చెప్పి వాళ్ళను వచ్చి హోటలు బయట నిలబడమన్నాను. తరువాత గొడవ చేయకుండా వొకరి వెంటొకర్ని నెమ్మదిగా మెట్లెక్కి మేడమీదకు రమ్మన్నాను. లోపల నాకు నీరసంగానే వుంది. గదిలో సామానంతా వాళ్ళచేత సర్దించి చడీ చప్పుడు లేకుండా ఖాళీ చెయ్యాలనీ, మిగతా లావాదేవీలు బయటనుంచి సర్దచ్చు అనీ అనుకున్నాను. ప్లాను అద్భుతంగా మట్టుకు వుంది. కాని ఆచరణలో అది కాస్తా బట్టబయలై నవ్వులపాలయ్యాను.

అంతవరకూ నా గదిదగ్గర కాపలాకు మనిషి పడుకున్నారనే నాకు తెలియదు. రిక్షావాళ్లు పైకి వచ్చారు. గదిలో సామానులు సర్దిస్తున్నాను.

“ఏమిటి చేస్తున్నారు మీరు?” అంటూ తలుపు త్రోసుకుని కుంటి కాలుతో ప్రత్యక్షమయింది నీలి. నాకు ఉక్రోషం వచ్చిన మాటా నిజమే—పళ్లు పటపటా పిండుకున్నాను. నన్నిలా అటకాయించే ధైర్యమా?—ఎట్లా వచ్చింది? నీలి వికారంగా నవ్వుతో అంది--

“ఇంతకీ నాకు మెలకువొచ్చింది గనుక సరిపోయింది. ఈయన్ని యెక్కడకు చేరేద్దామని వచ్చార్రా మీరు నలుగురూ? జబ్బు మనిషని ముఖం చూస్తే తెలివటంలే...ఫోండి, ఫోండి. నిన్న రాత్రల్లా ఆయన వొళ్లే ఆయనకు తెలీదు.”

ఆ రిక్షావాళ్లు నలుగురూ కొరకొరా నాకేసి చూశారు. అందులో వొకడు “వోరి పిచ్చోడు గావాల్నురా యీన—మాకు తెల్దు తల్లీ! ఈ బాబు మాటల్ను నమ్మి గాడీలో నాక్కొల్లినాము గాం. ప్రొద్దున్నే పోలీసోరు మక్కెలిరగ దన్నేసేవోరు. పదండ్రా మా గొప్ప బేరవే...”

తిరిగి వాళ్లు నాకు చెప్పుకునే అవకాశంకూడా లేకుండా జారుకున్నారు. నేను నిలువు నిలువునా కోపంతో దహించిపోతున్నాను. పిచ్చివాణ్ణా నేను? ఎదురుగ్గా అసహ్యమైన ముఖమేసుకొని భయంకూడా లేకుండా

నవ్వుతోంది. చెంపలు తడుముకుంటే గరుగ్గా లోతుగా తగిలాయి. వెళ్లి అద్దం చేతిలోకి తీసుకుని దీపంవద్ద వంగి ముఖం చూసుకుంటున్నాను. నల్లగా మసక మసగ్గా అలుముకొనిపోయి వుంది.

చెరగుతో నవ్వు నాపుకుంటూ నీలి "తప్పు. మీరు అద్దంలో ముఖం చూసుకోకూడదు" అంది.

నేనున్న పరిస్థితిలో నామీద అధికారంకూడా చెలాయించే లాగుంది-వారెవ్వా!

"ఇల్లారా...పోనీ నీ ముఖం చూసుకో దీంట్లో..." అని అద్దం ఆమె కెదురుగ్గా త్రోసి వెక్కిరించాను.

"నే నెప్పుడూ అద్దంలో నా ముఖం ఎట్లా వుంటుంది అని చూసుగోను. నన్నెవరైనా క్రొత్తగా చూసినప్పుడు వాళ్ళ ముఖమే నే నెల్లాగున్నానో అద్దంకన్నా స్పష్టంగా చెబుతుంది" అని వెళ్ళిపోబోతూ—

"మరి మీరు వె...ళ్లి...మళ్లీ...బ...ళ్లీ...వా...ళ్లీ...ను......" వాక్యం మధ్యలోనే నవ్వువచ్చి తలకాయ పక్కకు త్రిప్పుకొంది. వెళ్ళి రెండుచేతులా ఆ రెముకల ప్రోగును గుంజిగుంజి నీకు మరీ ఖులాసా ఎక్కువైనట్టుందేమని అడగాలనిపించింది. నాకు వెంటనే జ్ఞాపక మొచ్చింది— సృష్టికర్త, ప్రకృతి కూడా వికలాంగులను అతి తెలివి తేటలిచ్చి బ్రతక మంటారని.

మళ్ళీ కాకులు కూయకుండానే నా గదిలోకి సిద్ధమై "లేస్తూనే నా ముఖాన్ని మీకు చూపించకూడ దనుకున్నాను. కాని—" అంటూ దబ్బున నేలమీద చతికిలబడి నిన్నరాత్రి చిందర వందరగా గదినిండా పరిచిన సామాన్ను ఎక్కడిదక్కడ సర్దేస్తూ "రాత్రి మీరు గొడవచేసినట్లు నే నెవ్వరికీ చెప్పలేదు. మా అమ్మకు కూడా—" అని తాను నాకు గొప్ప ఉపకారం చేసినట్లు, "చెప్పనులెండి" అంది నావైపు చూస్తూ.

నిజంగా ముసలమ్మగారికి తెలిస్తే గోలవుతుంది. ఆ విషయం నాకు స్ఫురించనేలేదు. నీలికేసి గుడ్లప్పగించి చూస్తూ పడున్నాను. ఆ కాలు వాళ్ళ అమ్మ ఆశించినట్లుగా బాగుచెయ్యగలరేమో డాక్టర్లు అని నాకూ అనిపించింది. పాపం నీకు ఆ కెంపురంగు పరికిణీ వొక్కటేనా అని అడుగుదా

మనుకున్నాను. మంచి చీరలు కొనిపెడ్తే...ఆ బొమికల ప్రోగును మార్చడం ఎట్లా? — ఒక ఆరునెలలు పండ్లు, పాలూ వెన్నా పెట్టి పెంచితే, అప్పుడు మరీ లావెక్కి యింతకన్నా అసహ్యంగా వుంటుందేమో? కాస్త వంటికి కండపట్టాక ఫరవాలేదు. చూడ్డానికి నీలి తమాషాగా వుంటుంది. మరి ఆ మిణుగురుపురుగుల్లాంటి కళ్ళు—వాటికి బంగారు ఫ్రేము కళ్ళద్దాలు తొడిగితే ముఖాన్ని కొంతవరకు కప్పుతుంది. కొద్దిగా లిప్‌స్టిక్కు వాడాక పెదాలు దొండపళ్లే అనిపిస్తాయి. తరువాత వో చిన్న పెట్టి బండిలో కూర్చో బెట్టి కాన్వెంటు స్కూలుకు పంపితే—చాలామట్టుకు మంచి అమ్మాయల్లేనే అవుతుంది.

ఆ ఉదయం నేను రైల్వే డాక్టరు దగ్గరకు వెళ్ళి 'సిక్ రిపోర్టు' చెయ్యాలి. బిక్కమొహం వేసుకుని గుమ్మంలోని రిక్షాకేసే చూస్తూ ముఖానికి చేయి అడ్డంపెట్టుకొని ఎండలో నిలబడ్డది 'నీలి'—

"ఛా—నే నెక్కడికీ పారిపోను. వొట్టు! ఇంకెక్కడి కెళ్తాను—మరి నా కెవ్వరూ లేరు" అని నవ్వుతూ రిక్షా యెక్కాను.

నేను తిరిగి ఆసుపత్రినుంచి లోనికి అడుగుపెట్టేసరికి హోటలుక్రింద యేదో కొద్దిగా రభస—పై పెదవిని దుబ్బులా క్రమ్ముకొచ్చిన మీసాలను కొరుకుతూ హోటలు యజమాని మల్లయ్య "అబ్బ! నువ్వుండవే—"అంటూ గసిరాడు భార్యను. ఆవిడ ముఖంలో తుఫాను వెలిసే సూచనలెక్కడా కనిపించటంలేదు.

నేను చడీచప్పుడు గాకుండా మేడమెట్లు ఎక్కుతున్నాను.

"కన్నకడుపు యివ్వాళ నా కెంత మండిపోతున్నది? ఏమి తన కూతురేనా అప్సరస? తెలివితక్కువతనానికి పిల్లను నాలుగు కూకలెయ్యాల్సినది పోయి తనూ వెర్రిపిల్లాడని అంటుందా? ఆ ముక్క అభిమానంగల నోట్లోంచి రావలసిందేనా? తెమ్మనండి. యీావిడగారు యే కలకటేరో దిగి వచ్చి పెళ్లాడుతా దనుకుంటోంది. కడుపులో యింతలేసి కుళ్లు ఆలోచనలున్నాయని—"

పైన వసారాలో దొప్పల్లాంటి చెవులు గ్రద్దముక్కు బాగాలాంటి నోరు క్రిందకు వ్రేలాడిపోతున్న లాగుతో ప్రత్యక్షమయ్యాడు వెర్రిపిల్లాడు. నన్ను చూసి కాలెగరేస్తూ మీదమీద కురకబోతుండగా—సర్వారు,

“ఇదుగో నీలి మొగుడు బాబూ—” అని లాగి పట్టుకుని “చెప్ప వయ్యా. ఏది? పెళ్లాం వచ్చాక యేం చేస్తావ్ ?” అన్నాడు.

సరిగా అప్పుడే నీలి తాళింపెవులు యివ్వటంకోసం టక్కు టక్కు మని చప్పుడు చేసుకుంటూ వస్తున్నది పైకి.

వెర్రిపిల్లాడు గెంతుతూ “ఇహ్హిహీ!” అని తప్పట్లు చరుస్తూ నవ్వు తున్నాడు.

సర్వారు “నీలిపేరు చెబితే మురిసిపోతున్నాడు బాబూ—ఇక ఎంతో కాలం ఆగేట్టుకూడా లేదు” అన్నాక నీలి ముఖంలోకి చూశాను. ఎందుకో సుముఖంగా లేదు. అన్నట్లు ఆరోజు వెలిసిపోయిన చిన్న చిన్న పువ్వులచీర కట్టుకుని తాటాకుబొమ్మలా ముస్తాబయింది. తలలో ఎప్పటి ఆ చిన్న ఎర్ర గన్నేరు పువ్వే—”

“చచ్చినాడా—” అంది సర్వారును.

వాడు పిల్లాణ్ని నీలమ్మమీదకు వుసిగొల్పి వదిలాడు. వచ్చి వాడు వంగి, చేతిని రెండుమార్లు అర్ధచంద్రాకారంగా వూపుతూ నీలి కొంగు దొరక పుచ్చుకుని లాగాడు. సాచిన చేతిని కసుక్కుమని గిల్లటం నేను చూశాను. ఆ సాహసుడు వెంటనే మీదబడి రెండు చేతుల్తో చుట్టివేయాలనుకున్నాడు యీ అబలను. నీలి ముఖం కంగారుతో నిండిపోయి వుంది. సర్వారు వికవికా ఫకాలుమని నవ్వుతున్నాడు. అంతే—విసురుగా చంకలోని కర్రతీసి కాలి మీద వేసింది. ‘అమ్మో’ అని యేడుస్తూ వాడు కాలు చేత్తో పుచ్చుకుని క్రిందకు దిగిపోయాడు. చూస్తూండగా చేతిలోని కర్రను విసిరేసి గోడ మూలను దబ్బున కూలబడిపోయి చేతుల్తో ముఖం కప్పుకొని ఏడువసాగింది. ఇంకా నేను వూరడిద్దామనుకునేలోపునే గాలివానలా వచ్చిపడింది మల్లయ్య భార్య.

“యేడుస్తున్నావటే పైగా, చెట్టంత కుర్రాణ్ణి మోకాలి ముడుసు విరిగేట్లు కొట్టి. నీ చేతులు విరగ—సిగ్గులేని ముఖమా! మేనమామ కొడుకన్న గౌరవం యేమన్నా వుందీ? నా కొడుకు కాస్త అమాయకుడు గనుక కర్ర తిరిగేస్తావు, అవునా?”

"అది కాదత్తా...నా చెయ్యిపుచ్చుకులాగాడు" నీలి గొణుగుతోంది.

ఆవిడ బుగ్గలు నొక్కుకుంటూ "ఐతే... అందుకు తగట్టే వాడు. నీవేమో రంభ ననుకొని కలుకుతున్నావులే—"

"నలుగురి యెదటా మీదబడి అల్లరిచేస్తే నాకు అభిమానంగా వుంటుందత్తా" పరుషంగానే అన్నది, చెరగు ముఖానికి కప్పుకొని కళ్లురుద్దుకుంటూ.

"ఐతే నా కొడుకుని నలుగురి యెదుటా కర్రపుచ్చుకు వాయించావు, నాకెంత అభిమాన ముండాలి? చెప్పుడు మాటలువింటే బుద్ధు లిట్లాగే వంకర త్రోవలు పట్టాయి. మిమ్మల్ని కడుపుకట్టుకొని యింతవరకూ యీడ్చుచ్చాక యేకు మేకవుతారని కల గన్నామా?" అని ఆమె చేతులూపుకుంటూ నిష్క్రమించింది.

ఇలా రమ్మని పిలిచాను. నీలి నెమ్మదిగా ప్రాకుకుంటూ వచ్చి గది మధ్య భాసింపట్టు వేసుకు కూర్చున్నది. పాపం! చాలా బాగా యేడ్చిన దల్లేవుంది ముఖమంతా చారికలు కట్టివుంది.

నవ్వుతూ అన్నా "పెళ్లిచేసుకోమన్నార నేనా...అంత దుఃఖమూనూ పోనీ...నాకుమల్లే వుండిపోతావా యేం?"

"కాదండీ...చూశారా యెంతలేసి మాటలన్నదో మా అత్త. మీరు చూస్తూనే వున్నారుగా. మేమేం ఇక్కడ వీళ్ళ నెత్తిమీద కూర్చొని వూరికే తింటున్నామా? మా అమ్మా నేనూ ఆ స్తమానూ గాడిపొయ్యిదగ్గర, దాసీదానిలా వుదయా స్తమానమూ కూరలు తరిగి, గదులన్నీ వూడిచీ, కూజాల్లోకి నీళ్లు నింపీ చచ్చేచాకిరీ చేస్తూంటామే? ఎంత అనాకారిగా పుట్టినా నాకూ రెండు చేతులంటూ యిచ్చాడుగా భగవంతుడు—"

రెండునిముషాలు నిశ్శబ్దంగా దొర్లినమీదట, చీర చెరగునుంచి దారప్పోగులు వెలికిలాగుతూ— "నాకు చదువు నేర్పుతారూ?" తలకాయవాల్చి నున్నటి గచ్చుమీద చేత్తో వ్రాస్తూ అంది.

"ఏమిటీ? చదువా—" అని ఆశ్చర్యంతో నేను రెట్టించాను.

కాస్తంత సిగ్గుతో, "నాకు అక్షరాలుకూడా రావండి. చిన్నప్పుడు బళ్లోకి పంపమంటే, కొట్టినంత పనిచేసి మొగపిల్లాడు వాడికే లేనప్పుడు దీని

కెందుకు చదువు? వూళ్ళేలాలా వుద్యోగాలు చెయ్యాలా అంటూ చాకిరీ లోకి దింపేసింది మా అత్తే!"

నా యెదురుగ్గా కూర్చున్న తాటాకుబొమ్మ—అందంగా వుండాలనీ, మంచినగలూ చీరెలూ కోరుతుందనీ, అదృష్టాన్ని డబ్బునుగూర్చి కలలు గంటున్నదనీ అనుకొంటానుగాని చదువుకోవాల నుందని అంటుందను కోలేదు.

చదువుకున్నవాళ్లంతా యేం బావుకుంటున్నారు? మొదట్నుంచీ యిట్లాటి ఆశల్లో పెరిగినవాళ్లు జీవితంలో భయంకరమైన క్షలలు కన్నారనీ, భౌతికమైన దృక్పథం అభిరుచులు ప్రాపంచికపు అలవాట్లలో మెసలి తయారైన మనుష్యులు సుఖంగా బ్రతకగలుగుతున్నారనీ చెప్పాలనుకున్నాను.

చేత్తో ఒక బొగ్గుతీసుకుని 'అ—ఆ—'అని నేలమీదవ్రాసియిచ్చాను. చాలా సంతోషంతో నేను చెప్పినట్లు ఆ అక్షరాల్ని దిద్దుతూ మధ్యమధ్యను అవి బండబారిపోతూండటాన్ని అసంతృప్తితో గమనిస్తూ, మళ్ళీ తలెత్తి నా ముఖంలోకి చూసి—నేను చిరునవ్వు నవ్వగానే తలవాల్చి ఆ పొడుగాటి వ్రేళ్లను బొగ్గుమసిలో త్రిప్పేది.

మధ్యలో నా కోసం బార్లీనీళ్లు పుచ్చుకునివచ్చిన ముసలమ్మగారు, బొగ్గుమసికేసి అర్థంకాని చూపొకటి విసిరి "యేవిటే చేస్తున్నావు ఇక్కడ-" అని ముఖం చిట్లించగా,

"చదువుకుంటోందండీ నీలి—" అన్నాను ముసిముసిగా నవ్వుతూ. ఆవిడ ముఖం వికృతంగా మారిపోయింది.

"నీ అత్త చూస్తే యింకేమన్నా వుందే—తిట్టిపోస్తుంది."

నీలికి చాలా పౌరుషం వచ్చినట్లు గమనించాను. శ్రద్ధతో ఆ రెండు అక్షరాలనూ దిద్దటం పూర్తిచేసి "యిహ వచ్చేసినట్లేనండి" అంది తృప్తిగా ఒక్క మాటు వెన్నువిరుచుకొని.

"చూడకుండా వ్రాయి-" అనటంతడవు గబగబా చేత్తో మసిబొగ్గును తుడిచేసి ఒక అక్షరం కొంతవరకూ వ్రాసి, ఆలోచిస్తున్నముఖం పెట్టింది.

"నీ మొహం! యీ పద్ధతిని ఎన్నేళ్ళు పడుతుందే నీకు చదువు వచ్చేసరికి—ఆ నేలంతా బొగ్గుమసి చేసేశావు. నీ చదువు పూర్తయేసరికి

యీ గదీ గోడలూ యిల్లూ ఆవరణంతా బొగ్గుగీతలు మసితో కలకల్లాడిపోవలసిందేఁ ?"

"నువ్వూర్కోవే అమ్మా !" అంటూ అరిచింది నీలి కోపంగా. ఈ ముసలివాళ్ళు ప్రతిదీ ఆక్షేపిస్తారు. అన్నింట్లో కలగచేసుకుంటారు. ఏదీ చెయ్యలేరు; కాని ఒకప్పుడు అన్నీ చేశామంటారు.

నీలిని పూరిస్తూ "రేపు పలకా బలపమూ తెస్తాను నీ"కన్నాను.

ఆ పిల్ల 'అ— —ఆ' వ్రాయటం పూర్తిచేసి నవ్వుతూ నా ముఖంలోనికి చూసింది.

"భేష్—" అని నేనూ నవ్వగానే 'పలకవుంటే యింకా దబ్బునొచ్చేస్తాయి గదండీ—'

"ఆహా !" అని తల వూపాను.

ముసలావిడ శ్రుతిమించుతున్నట్లు గ్రహించినదై —

"నీకేమన్నా పిచ్చా అబ్బాయీ—లేక వాళ్ళ అత్త వేసే అక్షింతలు నువ్వుకూడా నాలుగు పంచుకుంటావా యేఁ ?'

"చూడండి, మీ నీలిని లేడీని చేసేస్తాను" అంటూ వేళాకోళంగా నవ్వాను.

"ఎంత పిచ్చివాళ్ళురా మీరు ?" అని గొణుక్కుంటూ మెట్లుదిగి వెళ్ళిపోయింది ఆవిడ.

నీలి వెనకాతలే నాలిక పంటితో నొక్కి వెక్కిరించేసింది. ఒకరి ముఖంలోకి ఒకరు చూసుకుని ఫక్కుమని నవ్వేశాము.

తిరిగి నాకు స్వస్థత చిక్కడానికి పది పదిహేను రోజులన్నా తీసుకొని వుంటుంది. ఉదయపు యెండలో నా గదిముందు వరండాలో రెండు మెత్తటి దిండ్లా నానుకుని నేనూ, రాసియిచ్చిన అక్షరాలు దిద్దుతూ చెరిపి వ్రాస్తూ నా శిష్యురాలూ—ఆమెలోని ఆసక్తినీ వుత్సాహాన్నీ చూస్తూ యెంతగానో మురిసిపోయేవాణ్ని. ఎంత త్వరగా ఈమెకు అక్షరాలు వస్తాయి, ఎంత త్వరగా చదవటం వస్తుందీ—అప్పుడెంత గబగబా ఈమెకు యీ ప్రపంచమూ, ఇందులోని వింతలూ విశేషాలు బోధపరుస్తాను అనుకుంటూండేవాణ్ని.

నా శిష్యురాలిని "కాలు బాగుచేయించుకుంటావా ?" అని ఒకమారు అడిగాను. నేను ఇచ్చిన వాచక పుస్తకంలోని బొమ్మల్ను చూస్తున్న నీలి ఆత్రంగా "నిజంగా—నాకు కాలు వస్తుందాండీ" అనేసింది.

'ఓహో !' అని ఆమెకు డాక్టర్లు బుర్రలు విడదీసి అతుకుతారనీ, కడుపులు కోసి రెండు ముక్కలుగా మళ్ళీ కుడతారనీ, ఎముకలు తీసిపారేసి దంతంతో చేసినవి మళ్ళీ చేతులూ కాళ్ళూ తెప్పిస్తారనీ, వాళ్ళు తల్చుకుంటే యే కీలు కాకీలు ఊడదీసిపెట్టి మళ్ళీ మనిషిని చేసేస్తారనీ అద్భుతంగా వర్ణించి చెప్పాను. ఆ విధంగా నీలికి కాలువచ్చే ఆశ, ఆ అమాయకురాలైన ముసలి తల్లికి కూతురు పెళ్ళి ఆశా—రగిల్చి పుణ్యం గట్టుకున్నాను.

నేను మళ్ళీ డ్యూటీలో చేరటంతో ఆమె చదువు వెనకట్టేసింది. ఈమారు పగలు డ్యూటీ. నా భోజనం స్టేషనుకు హోటలు కుర్రాడే తెస్తూండేవాడు.

బాగా పన్రెండు గంటలయింది. లైనుమీద బండీ ఫారం (Form) చేస్తున్నాను. ఈ మధ్యలో దూరాన చెట్లకింద పోర్టర్లు గుంపుగా ప్రోగడి గొడవచేస్తున్నారు. ఏ దరిద్రుడైనా షంటింగులో కాలూ చెయ్యీ విరగ్గొట్టు కున్నాడేమోనని అటువైపు పరుగెత్తాను.

ఆ గుంపు మధ్యలో ఎర్ర పరికిణీ, యెండగొట్టిన ముఖమూ, కుంటి కాలు, చేతిలో కారియరుతో నీలి నిల్చుని వుంది. నన్ను చూడగానే వాళ్ళ వెకిలినవ్వులన్నీ కట్టుడిపోయాయి.

"ఎందుకొచ్చావ్ ఇట్లా—" అని కొంచెం కోపంగానే అన్నాను.

"ఇవ్వాళ నౌకరు కుర్రాడు రాలేదు. మీరు అన్నం తినకుండా ఉంటారనీ,..."

"చాలా గొప్పపని చేశావ్—ఇంజన్లూ, బళ్లూ ఇట్లా తిరుగుతూంటే ఈ పట్టాల్ను బళ్ళను తప్పించుకోగల్ననే వచ్చావా ? ఇంకా నా పుణ్యం బాగుంది. నేను చూశాను కాబట్టి..."

నీలి కళ్ళలో నీరు తిరుగుతుండగా "ఇంకెప్పుడూ ఇట్లాటిపని చెయ్య నండీ" అంది జాలిగా.

'సరే—పద' ఠక్కు చేత్తో పుచ్చుకుని జాగ్రత్తగా పట్టాలు దాటించి ఎదురుగా కనుచూపు మేరలో పొట్టి మామిడిచెట్టు పచ్చటి గడ్డి—ఆ నీడలో అక్కడా అక్కడా ఎండ తళుక్కుమని మెరుస్తుండగా ఇద్దరం అక్కడ చతికిలబడి అన్నపు గిన్నెలు నేలమీద పరిచాము.

పోర్టరు పరుగెత్తుకెళ్ళి కూజాతో నీళ్లు తెచ్చాడు.

నేను అన్నం కలుపుకుని తింటూ నీలికోసం చల్లటి షర్బత్తు తెప్పించి ఇచ్చాను. నెమ్మదిగా షర్బత్తు పీలుస్తూ మధ్య మధ్యను మిస మిసలాడిపోతున్న ఎండలోని తెల్లటి మేఘాన్ని ఆశ్చర్యంతో చూస్తున్నది నీలి. రెండు నల్లటి కాకులు వొకదాన్నొకటి పొడుచుకుంటూ క్రిందుగా మా తలలమీద నుంచీ పల్టీలు కొడుతున్నాయి. దూరాన యెక్కడో కుక్క మొరుగుతున్న ధ్వని షంటింగు ఇంజను చప్పుడులో కలిసిపోయింది.

"చూశావా ఆ లైనుమీద నిలబడివుండే రైలు—దాన్ని ఇప్పుడే తయారుచేశాను" అన్నాను నవ్వుతూ.

"ఆహా!" అంది ఆశ్చర్యంగా నా చేతులకేసి చూస్తూ.

నా ప్రజ్ఞకు నీలి చాలా సంతోషించిందల్లే వుంది. తీసుకెళ్ళి మళ్లీ వద్దంటున్నా రిక్షాలో కూర్చోబెట్టి హోటలుకు పంపించేశాను. ఆ రోజు నాకు కొంచెం గర్వం వేసింది—నేను అన్నం తినకుండా పోతానేమో అన్న ఆందోళనతో నా కోసం ఒక ప్రాణి వెతుక్కుంటూ రావటమనేది.

ఆ విధంగా నీలే వెర్రి పిల్లాడికి నామీద విరోధం కలగటానికి కారణమయింది. ఉన్నట్టుండి ఒక రోజున నా గదిలోకొచ్చి, త్రోసేస్తున్నా మీద మీద కురికి చేత్తో నా చొక్కా పీకి చించేశాడు. నేను చేయెత్తగానే బల్లమీద బోర్లించిన గ్లాసును రోజూ ముఖం చూసుకునే అద్దాన్ని నా మీదకు గిరాటు పెట్టి పారిపోయాడు. తరువాత నే నా పిల్లవాడి బారినుంచి చాలా తప్పించుకు తిరగాల్సి వచ్చేది. ఏ మాత్రం యేమరివున్నా నా మీద బడి కరవటానికిగాని బట్టలు పీకటానికిగాని సిద్ధమయ్యేవాడు. పులిలా వాడి కళ్లు నన్ను చూడగానే జిగేలు జిగేలు మనేవి. నోరంతా తెరిచి పళ్ళన్నీ బిగబట్టేవాడు. కాలును నేలకు రాసి ధనా ధనామని దగ్గరున్న బల్లనో కుర్చీనో తన్నేవాడు.

క్రమేపీ హోటల్లో అంతా—నీలీ నేనూ ముసలమ్మగారు వొకటీ అన్న అభిప్రాయంలో కొచ్చేశారు.

నేను హోటలుకు వచ్చి దాదాపు మూడు నెలలు పైబడినా యజమాని మల్లయ్యకూ నాకూ సన్నిహితత్వం యేర్పడలేదు. ఇద్దరం ముభావంగా నే వుంటూ వచ్చాము.

"పంతులుగారూ! చిన్నమాట" అని ఆ రోజు తానే స్వయంగా కాఫీ కలుపుకొచ్చి 'పుచ్చుకోండి' అని నా ముందు ఉంచాడు.

చీకటి పడబోతోంది. మామూలుగా నే మల్లయ్య హోటలు ఖాళీగా ఉంది. సర్వర్లు కూడా ఏ వీధి అరుగులమీదో కూర్చుని బాతాఖానీ కొడు తుంటారు. అతను నెమ్మదిగా ఉపక్రమించాడు.

"ఎవరు మర్యాదస్థులో యెవర్ని నమ్మకూడదో నేను ఇట్టే పోల్చెయ్య గలను."

నేను తాపీగా కాఫీగ్లాసు పెదిమలకు తాటించి చెప్పమన్నట్లు చూశాను.

"పాపం ఇటీవలే జబ్బుపడి లేచారు మీ వంట్లో ఇప్పుడు మామూ లుగా ఉంటోందా?"

"డ్యూటీ చేసుకుంటున్నాను" అని నాలుగువైపులా ఒకమారు చూసి సిగరెట్టు ముట్టించాను.

మల్లయ్య మీసాల క్రిందనుంచి నవ్వాడు.

"ముసలమ్మగారు నాకు జబ్బు చేశాక సిగరెట్టు ముట్టుకోవద్దని ఆంక్షవేసి నీలిని కాపుంచిందిలెండి. అందుకని—"

"మీకైతే దాని అంగరక్షులకు ఎలా చిరాకు రావటంలేదో నాకు మట్టు కాశ్చర్యంగా నే వుంది సుమండీ—"

మా ఇద్దరిమధ్యా సిగరెట్టు పొగ చిన్న మేఘంలా లేచి అడ్డుకుంది. మల్లయ్య అందుకున్నాడు. "మా అక్కయ్య యీ కుటుంబ వ్యవహారాలు సందర్భమూ కొంత మీకూ చెప్పే వుంటుంది లెండి."

"నేను ఇరుకునపడి ఏమంటే ఏం ప్రమాదమోనని ఆలోచించుకుంటున్నాను.

"దాని డబ్బు కూడా సుమారు మూడువందల చిల్లర నా దగ్గరుంది లెండి. మా నీలికి మూడేళ్ళప్పుడు, భర్త పోగానే వచ్చేసింది. చెప్పే ఉంటుంది మీకు" అతి కష్టంమీద 'హా!' అనగలిగా.

"నీలికి కాలు బాగుచేయించాలని కూడా అని ఉంటుంది లెండి."

తలకాయ ఊపాను.

"అసలు నేనే ఆ పనికి పూనుకున్నాను. ప్రతిమాటూ ఏదో విఘ్నమే. నా భార్య నీలికి కాలు బాగుచేయిస్తే వాళ్ళ అమ్మ మరో సంబంధం చేస్తానంటున్నది అని గొడవపెడుతుంది. దాని దుగ్ధయేమంటే, తెలిసిన మేనత్తే తన అనాకారి పిల్లను యివ్వటాని కిష్టపడకపోతే యిక యెవరిస్తారు గనుక ఆలోచించమంటుంది."

పులిలా గ్రుడ్లు పెట్టుకుని అద్దాలు గాజు గ్లాసులు మీదకు విసిరే ఆ వెర్రి పిల్లాడి పెళ్లి వ్యవహారం నా మెడకు చుట్టుకోబోతున్నది. ప్రపంచంలో ఇద్దరు రూపవంతులైనవారికి వివాహం కావటమూ అతి కష్టంమీదనే జరుగుతోంది. ఇద్దరూ అనాకారులు, రూపహీనులైనా వాళ్ళకు వివాహం కావటమూ కష్టతరంగానే పరిణమిస్తోంది. ఏం చిత్రం?"

"మీరు చెప్పి చూడండి. ప్రస్తుతం నా భార్యదగ్గర కొంత పైకం ఉంది. నీలికి వైద్యం ఆరంభించవచ్చు. ఆడవాళ్ల నోరు నొక్కిపట్టి అణచి మనం యేం సాధించగలం చెప్పండి. నా భార్యమట్టుకు సవబు లేకుండా అడగటంలేదు. అభిప్రాయాలు మనకైతే లక్ష ఉండొచ్చు. చూడండి ఇతరుల ఉద్దేశాల్ని కూడా మన్నించాల్సి వుంటుంది."

"అవునులెండి. నేనుకూడా తప్పకుండా చెప్పి చూస్తాను" అని లేచి నెమ్మదిగా మేడమీదకు జారుకున్నాన. అయ్యో—వాళ్ళ బ్రతుకులు అట్లా గడపనియ్య కూడదా—యీ కలపాలనే తాపత్రయం యెందుకు? నా మట్టుకు ఎంత ఆలోచించినా నీలిని కుంటిపిల్లగదా అని వెర్రిపిల్లాడి కిమ్మనడంలో సవబేమీ కనిపించలేదు.

మరునాటి ఉదయం మెట్లదగ్గర నవ్వుతూ పలకరించింది యెల్లప్పుడూ ఘుమఘుమలాడుతున్నట్టుండే ముఖంగల మల్లయ్య భార్యకూడా. ఏవో ఆశలు

చిలుకరించుకొని నవ్వే ముఖాల మాటున ఆలోచనల కారు మేఘాల గుబురులో చిక్కడి నేనొక్కడ్నే ఆలోచించుకోసాగాను. ఈ మనుష్యులు యేమేమో అనుకుంటారు. ఏవేవో ఆశలను పెంచుకొంటారు. కాని వాళ్ల సాధనలో యిరుకునపడి నలిగిపోయే చిన్న చిన్న హృదయాలను గుర్తించి కనికరించటమనేది యెప్పటికి అలవర్చుకుంటారు ?

రెండు పచ్చకాగితాలను చేత్తో పుచ్చుకొనివచ్చి—"నాయనా మీరీ వుపకారం చెయ్యాలి. ఆడకూతుర్ని నోరుతెరిచి అడుగుతున్నాను. మా నీలికి కాలు బాగయే సదుపాయం మీ చేత్తో కానిచ్చినట్లయినా ఎంతకన్నా సంతోషిస్తాను" అంది మల్లయ్యభార్య.

తరువాత నేను డాక్టర్ను కలుస్తానని మాటయిచ్చి, నారు తెలియకుండానే మధ్యవర్తిత్వం నెత్తిన వేసుకుని, ఆ మర్నాడు ఆసుపత్రిలో నీలిని చూపించాలని నిశ్చయం చేశాను.

ఆ రోజురాత్రి బాగా ప్రొద్దుపోయాక గదికి చేరుకొని పడుకునే యత్నంలో వుండగా కామోసు—నీలి తలుపు త్రోసుకునివచ్చి మూగదేవతలా తలకాయ వొంచుకుని నిలబడిపోయింది. తలెత్తి చూశాను. టప్పూ టప్పూమని కన్నీరు చింది నేలమీద పడుతోంది. లాంతరు వొత్తి పెద్దదిచేసి చేత్తో పుచ్చుకుని లేచాను.

దగ్గరసా వెళ్ళి "ఏం కావాలి ? చెప్పవ్—" అని ఆమె చేయిపుచ్చుకుని మృదువుగా అడిగాను. మళ్ళీ ఎర్రపావడా కట్టుకుంది. తల్లో చిన్న గన్నేరుపువ్వు...గాజులు కదులుతూ సన్నగా ధ్వనిస్తూండగా "మేం ఇక్కడ్నుంచి వెళ్ళిపోతామండి."

"ఏం ?" వులిక్కిపడి అన్నా.

"మా వూరుపోతే అమ్మా నేనూ యెక్కడైనా పనిచేసుకునన్నా బ్రతకగలమండీ."

"వోహో ! అవశ్యం వెళ్లొచ్చు. అల్లా తిన్నగా వెళ్ళిపోక మళ్ళీ యిక్కడకు ఎందుకొచ్చావ్ ?" నేను నవ్వేశాను.

నీలి చెక్కిళ్లు కాస్త సిగ్గుతో యెరుపెక్కాయ్.

"ఐతే నేను రేపు డాక్టరుగార్ని కలవనక్కర్లేదు. ఇంక ఆసుపత్రికెందుకు వెళ్ళటం..."

"వొద్దండీ. అంత డబ్బు మా కెక్కడ్నుంచి వస్తుంది గనుక ?"

"పోనీ నా డబ్బు నా కిచ్చేస్తావా ? నేను పెట్టుబడి పెడతాను నీ కాలికి."

"వద్దండీ. మమ్మల్ని వెళ్ళిపోనివ్వండి. నాకు భగవంతుడే చాలా అన్యాయం చేశాడు. మిగిలినది ఆ పిల్లాడిచేత పసుపుకొమ్ము ముడేయించి మా అత్త పూర్తిచెయ్యాలని చూస్తోంది."

"ఐతే మరి నాలాగే పెళ్ళిచేసుకోకుండా వుంటావా యెప్పుడూ ?"

"కాలు వస్తే మట్టుకు నేనెందుకు పనికివస్తానండీ."

"పోనీలే - నువ్విట్లా రా."

నీలిదగ్గరసా వచ్చి నిలబడింది.

"ఆవాళ గది ఖాళీచేస్తానన్న రోజున రాత్రికిరాత్రి నలుగురిలో చెట్టంత మనిషిని పిచ్చివాడ్ని క్రింద చెలామణీచేసి యిప్పుడు నాతో నిమిత్తం లేకుండా ఎక్కడికి పారిపోదామని చూస్తున్నావ్ ?" అని చేతులు రెండూ పుచ్చుకున్నాను.

విడులుచ్చుకొంటూ "మీకు కోపం వచ్చినట్లే వుందే ?" అంది.

"ఆహా ! రాదా మరి-" అని లోనికివచ్చి ప్రక్కమీద వొత్తిగిల్లాను. కిటికీతలుపులు బార్లా తెరచివున్నాయి. దూరాన నక్షత్రాలు స్పష్టాస్పష్టంగా మెరుస్తున్నాయి. హృదయం తేలిగ్గావుంది ఒక అల్పజీవికి బ్రతుకుమీద బ్రహ్మాండమైన ఆశను రగుల్కొల్పాను. పైకనలేపోతున్నదిగాని అంద రాడపిల్లలకు మల్లే మనస్సులో మంచి మొగుడ్ని దాచుకుని, ఆ మిణుగురు పురుగుల్లాంటి కళ్ళతో తనివితీరా చూస్తూ, పుడకల్లాంటి చేతుల్తో చుట్టేసుకుని యీ నలిగిపోయిన హృదయాన్ని నైవేద్యం చేద్దామని నీలికూడా ఆశిస్తూండవచ్చు. వెర్రిపిల్లాడి అయోమయ దృక్కులు ఆ బాలిక హృదయకవాటాలను ఫిరంగి గుండ్లతో పేల్చినట్లుకాగా, పాపం ఆ బాధనుంచి ఎట్లా తప్పుకోగలదు ? అయ్యో ! అర్భకురాలు...నిస్సహాయజీవి !—నేనో, నా రోజారంగుపిల్ల యేమైంది ? పాలమీగడ కుచ్చెళ్ళ చిన్నగులాబీ వన్నె లేతపాదాలూ— కంపించే పెదాలతో మళ్ళీ వొక్కమాటు—ఎట్లాగున్నానో అని నన్ను చూడ్డానికి రాకూడదూ ? నాకు రెక్కలొచ్చాయి. గాలిలో పైకిలేచాను. చెట్లమీదనుంచి పరుగెత్తాను. అల్లా ఎగురుతూ సంద్రాల్ని దాటాక అడ

వుల్నీ చూశాను. పెద్దపెద్ద పట్టణాలు భవనాలు వనాలు అన్నీ గాలించేశాను. వృథా—యేమన్నా అలసిపోయి హోటల్లోని గదిలోకే వచ్చిపడ్డాను. నా హృదయం లోపలంతా శూన్యం—అరణ్యం భగ్గున మండితే చూడాలనిపించింది. త్రాచుపాము పట్టుకుని పీకితే హాయిగా వుంటుందేమో—బండరాళ్ళను వేసి తలబ్రద్దలు కొట్టుకున్నా బాగుండుననిపించిందాయె! లాభం లేదు. సుఖమూ సంతోషమూ నువ్వు యితరులకు యివ్వాలిసిందే గాని నీకెవ్వరూ యివ్వరు. అదృష్టం లేదనుకుని గట్టిగా హృదయకవాటాలు మూసేసుకుని 'నాకేమీ అక్కర్లేదు. నేనే అందరికీ యివ్వాలి' అని బిగ్గరగా చాటుకున్నాను.

గుండెలు చేత్తో పుచ్చుకుని తడబడుతూన్న కాళ్ళతో నీలిని వెంటేసుకుని పెద్దడాక్టర్ని కలిశాను. నా ప్రాణాలు బితుకుబితుకుమంటున్నాయి. డాక్టర్ల ప్రజ్ఞనుగురించి చాలా కోతలుకోసినందుకు నొచ్చుకున్నాను. ఐదుపది కాగితాలు సమర్పించుకుని బ్రతిమాలాను; డాక్టరు ముఖం చిట్లించాడు. నీలికికూడా భయంగానే వుంది. ఆ వికారమైన నీలికేసి అదేపనిగా చూశాక, ఆంగ్లంలో—"లాభంలేదు. ఈ పిల్ల తట్టుకోలేదు. చాలా పెద్దఆపరేషను చేసి బొమిక మార్చాలి. అప్పటికీ ఆ కాలు నడవటానికి మాత్రం వుపకరించవచ్చు" అన్నాడు.

వెళ్ళి ముసలమ్మగార్ని తీసుకొచ్చాను. ఆవిడ డాక్టరు కాళ్లావేళ్లాపడి "బీదవాళ్ళం—పిల్లకి పెళ్ళికావాలి. కాలులేందే యెవరు చేసుకుంటారు బాబూ!" అని చెప్పుకుంది.

డాక్టరు పక్కుమని నవ్వేశాడు. ముసలమ్మగారు ఆయన బూటుకాళ్ళను రెండుచేతులతో పట్టుకోబోయింది. గోడవారను నిలబడివున్న నీలి, చెంపమీద చిన్న దెబ్బవేసి "నీకూ పెళ్ళా...వోహ్హో! ఐతే అవశ్యం నీకు కాలు యివ్వాలిసిందే—" అని నవ్వేసి వెళ్ళిపోయాడు.

నీలి అచ్చం పెళ్ళికూతురిలానే సిగ్గుపడ్డది. ముసలమ్మగారి ముఖం చింకి చేటంతవటంకూడా గమనించాను. అరచేతిలో చేయివేసి నలుపుకుంటూ 'డాక్టరు బాబు చాలా మంచివారే—' అని వొకమారుగాదు పదిమార్లు వల్లించుకున్న దావిడ. ఆ రోజే సర్జికలు వార్డులో నీలిని చేర్పించటం జరిగింది. మేం తిరిగివచ్చేసరికి మల్లయ్యా, భార్య, నవుకర్లు—వెర్రిపిల్లాడు

అంతా పరంగుల మెట్టుమీది బొమ్మల్లా చూస్తున్నారు. "చేర్పించేశారా—" మల్లయ్య మీసాలు కొరుక్కుంటూ అడిగాడు. నీలిని యెత్తుకొనిపోయి దాచేశానని వెర్రిపిల్లాడు కోరచూపులు చూస్తున్నాడు.

"వొరే—డాక్టరు యెంత మంచివారనుకున్నావ్? నీలికి తప్పకుండా కాలు తెప్పిస్తానన్నారు" అంటూ చెప్పింది ముసలమ్మగారు.

ఆ మధ్యాహ్నం మల్లయ్యభార్య కొడుకును తిడుతోంది.

"వెర్రివెధవా—నీ కెందుకురా యింత మమకారం? అది కనబడ్డం లేదని తిండి తినకుండా ఛస్తావా? వొక్కచోట పెరిగామే అన్న అభిమానం దానికి లేకపోయింది." వాడు అస్తమానూ హోటలంతా కలియతిరిగి అందరి గదుల్లోకి తొంగిచూసి మళ్ళీ వీధిలోకొచ్చి వొకమారు చూశాక లోనికి పోతూండేవాడు. ఆ అమాయక హృదయం ఎంతగా దహిస్తున్నదీ నేను గుర్తించాను. ఆ పిల్లాడు క్రమంగా అనుకోనంత చిత్రంగా మారిపోయాడు. గంతులు, డబ్బాలు—గ్లాసులు తిరగదొయ్యటం, తన్నటం లాంటిచేష్టలు మానేశాడు. ఏదో మూల బల్లిలా గోడను అంటుకుని మూగగొడ్డులా కుమిలిపోవటం చూశాను. ముసలమ్మగారుగాని, నేనుగాని ఆసుపత్రికి వెళ్ళేటప్పుడు వచ్చేటప్పుడు చూసినట్లయితే, రెండుచేతుల్తో ముఖాన్ని కప్పుకుని ఏడ్చేవాడు. 'మీరే వాడి దుఃఖానికి కారణ'మన్నట్లు చూసేది మల్లయ్యభార్య. ఒకమారు వాడ్ని రెక్క చేత్తో పుచ్చుకుని లేవనెత్తి 'రా బాబూ! నీకు నీలిని చూపిస్తాను అంటోంది. వాడు వెంటబడుతూండగానే ఎక్కడ్నుంచి చూసివచ్చి పడిందో తల్లి-వొక్క విసురున వాడిని త్రోసేసింది. ఎట్లాగో తల్లిని త్రోసి తప్పించుకుని వాడు వీధిలో కురకబోతున్నాడు. ఏవిటంటూ మల్లయ్య ప్రక్కతలుపు త్రోసుకుంటూ వచ్చాడు.

"చూడండి. ఈ సిగ్గులేని వెధవ పడిపోతున్నాడు ఆసుపత్రికంటూ—" అతను చూస్తూండగా వొంటికాలుమీద లేచాడు; ఒకప్రక్కగా నిల్చుండి బిత్తరచూపులు చూస్తున్న ఆ చేటచెవుల గ్రద్దముక్కు కొడుకుమీద. తిన్నగా ఫెడీల్మని వాడు లుంగలు చుట్టుకుని నేలమీద పడ్డాక కూడా; మల్లయ్యలోని పశుత్వమంతా విజృంభించగా చేతులతో కాళ్ళతో చితక బాదుతున్నాడు. కేరియరు విసిరేసి ముసలమ్మగారు అడ్డుపడబోయి సాధ్యం కాక 'చంపకురా—వాడ్నెందుకు—చంపకురా!' అని అరుస్తోంది యేడుస్తూ.

నిష్కారణంగా చచ్చిపోతాడేమో ననిపించి గబగబా మధ్యకు వెళ్ళి మల్లయ్యను బలంగా నెట్టి కుర్రవాడ్ని లేవనెత్తాను.

“వుండవయ్యా...నువ్వు. శనిగొట్టు వెధవ. చచ్చాడన్నా కాదు.” పిల్లాడు పూర్తిగా సొమ్మసిల్లాడు. వీపు డోక్కుపోయి నెత్తురు కారుతోంది. రైలుపట్టాల క్రిందపడి నలిగినగొడ్డు, కారుక్రిందపడ్డ కుక్కలా వున్నాడు.

ముసలావిడ తమ్ముడ్ని నోటికి వచ్చినట్లల్లా తిట్టేసింది అవ్వాళ. ఈవాళ చేస్తాను రేపు చేస్తాను అంటూ డాక్టరు నెలరోజులు గడిపాడు నీలికి ఆపరేషను. ఒకరోజు ఆలస్యమైతే ఒకరోజు వెళ్ళి వెనక్కు పోయినట్టుగా ముసలమ్మగారు లెక్కలు కడుతోంది. ఈ నెల్లాళ్ళలోనూ అద్భుతంగా మారిపోయింది నీలి. చిక్కటిపాలు త్రాగుతూండటంచేత శరీరానికి కాస్త మిసమిసలు వచ్చాయి. డోక్కుపోయినట్లుండే చెక్కిళ్లు కోలముఖం కాస్త గుండ్రంగా తయారయింది. నడుందగ్గర్నుంచి చూస్తే మనిషి బంతిలాగయింది. నవ్వినప్పుడు కాస్త ముఖం చూడాలనిపిస్తోంది. పెదాలు ఎరుపెక్కాయి.

నా సంతోషం యేమని చెప్పుకోను ?

రోజూ చిన్న చిన్న బహుమతులు పట్టుకెళ్ళి యిస్తూవచ్చాను. రిబ్బనులు, జడపిన్నులు, పూలు, రకరకాల గాజులు వొకటేమిటి, నాకు తోచిందల్లా కొనుక్కెళ్ళి-ఆమె ముందు కుప్పగా పోసేవాణ్ణి హృదయందగ్గర్నుంచి ఆఖరికి జడపిన్నువరకూ యేదన్నా యితరులకు యివ్వటంలో యెంత ఆనందం వుందో అప్పటివరకూ నాకు తెలీనే తెలీదు. ఇంకా ఆ కళ్లు రెండూ వికారంగానే వున్నట్లు తోచాయి. సాయంత్రాలు ఆసుపత్రి వరండాలో బల్లమీద కూర్చుంటే - చల్లటిగాలి, యెదురుగుండా జాగ్రత్తగా పెంచిన చిన్నతోట, దాంట్లోని పచ్చటి రకరకాల మొక్కలు, అస్తమించే సూర్యబింబం, ఆకాశంలోని రంగు రంగుల పిట్టలు కనిపించేవి.

నీలి, సిమెంటుబల్లమీద ఎదురుగుండా గడ్డిలో నేనూ ముసలమ్మగారూ కూర్చొని కబుర్లు చెప్పుకునేవాళ్ళం. అప్పుడప్పుడు ఆ వూతకర్రను గడ్డిలో దాచేసి తమాషాలుచేసి, నీలిముఖంలోని ఆత్రతకూ నిస్సహాయతకూ నాలో నేను నవ్వుకునేవాడ్ని.

"ఏమైనా నీలికి కావలిస్తే తప్పకుండా బాత్‌రూం శాండల్స్ కొని పెట్టాలండీ" అన్నా.

"అంటే..." అని అమాయకంగా అడిగింది నీలి.

ఆమెకేసి చూస్తున్నవాణ్ణి చప్పున నా జేబులోని చలవ కళ్ళజోడును తీసి అలవోకగా ఆమె ముఖానికి తొడుగుతూ – "చూడండి. మీ అమ్మాయి లేడీలా లేదూ ?"

నీలి చేత్తో అద్దాల్ని తీయబోయింది.

"చెబుతున్నా—తీశావా మళ్ళీ నీకూ నాకూ పేచీవస్తుంది" అని గసిరాను.

"అమ్మా మరైతే అద్దం తెచ్చిపెట్టవే. ఎట్లాగుందో చూసుకోవాలి" అంది.

ముసలమ్మగారు నవ్వుతూ లేచింది.

"నా ముఖం ఎట్లావుందో యెదురుగుండా వున్నవాళ్ళ ముఖమే అద్దం కన్నా స్పష్టంగా చెబుతుందన్నావుగా—మళ్ళీ అద్దం ఎందుకంటూ" ఎత్తి పొడిచాను.

"నిజమే. నిజమేనే—అమ్మా! అద్దం అక్కర్లేదే..." అని గట్టిగా కేకపెట్టింది ముందుపోతున్న తల్లికి వినపడేలా.

అంతలో హఠాత్తుగా మలుపుతిరిగివస్తూన్న డాక్టరు చలవఅద్దాలు పెట్టుకున్న నీలిని ఆశ్చర్యంతో చూసి ఆగి "ఏవమ్మాయ్ ? చాలా ఖులాసాగా వున్నావే ?" అని నవ్వాడు.

నేను నమస్కరించాను. కంగారుగా కళ్ళఅద్దాలు వూడదియ్యబోయింది కాని ఒకప్రక్క జుట్టులో చిక్కడంచేత నేనే ఆమెకు సాయం చేయవలసివచ్చింది.

"మీరిద్దరూ యేమవుతారు ?" అని డాక్టరు నీలిని అడగ్గానే నేను తెల తెలబోయాను. నాకేసి చూసి నీలి తల వాల్చేసింది. అద్దం పుచ్చుకుని వస్తున్న ముసలమ్మగారు 'డాక్టరు బాబూ దండ'మంటూ చేతుల్ని జోడించింది. ఆయన ముందుకు అడుగులువేస్తూ 'పెళ్లికొడుకు దొరికాడా ?' అని ప్రశ్నించాడు నవ్వుతూ.

"ఏదిబాబూ తమరు కాలు ఇచ్చాక కదా దాని అదృష్టా అదృష్టాలు బయటపడేది ?" అని ముసలమ్మగారు చెప్పింది.

ఆమెకేసి చూసినంత సేపూ ప్రశ్నించుకున్నాను—ఈమె నాకేం కావాలని ? నీ...లి...నా...కే...మీ...కా...దు. ఈ మిస మిసలాడే పిల్లా వెనుకటి ఆ వికారమైన రూపూ, గోజారంగు పిల్లా - ఏదీ సత్యంకాదు. ఇహనుంచి ఏంచేసినా నిష్కామ కర్మగానే చేయాలనే తీవ్ర నిర్ణయాని కొచ్చేశాను. మునుపు చిన్నపిల్లతో ఆటలాడినట్లుగా కేరింతలు కొట్టినట్లుగా ఉండటం మానేశాను. దూరంనుంచే మంచిచెడ్డలు యోగక్షేమాలు కనుక్కుని వెళ్ళిపోతూండేవాణ్ణి. తగినంత అవసరం వస్తేగాని చనువుగా నీలిమీద చేయి వెయ్యానని తీర్మానించుకున్నాను కూడా. ఈ మార్పు నాలో పసిగట్టాక నీలికి నా యెడల భయభక్తులు మరీ హెచ్చాయి. చూడగానే చేతులు జోడించి దండం పెట్టడం ప్రారంభించింది. చనువైన స్నేహితుడిగా మెసలిన నేను క్రమంగా గౌరవప్రదమైన స్థానాన్ని ఆమెలో సంపాదించుకోవటంతో మా మధ్య కొంత అంతరం ఏర్పడింది. దానితో మనిషికూడా దిగాలు పడ్డట్లు కనిపించేది.

ఆపరేషన్ చేసేరోజు దగ్గరకు వచ్చింది. ఆ రోజు నా గంభీరముద్ర యావత్తూ పటాపంచలు కావలసిందే. కాని—అదృష్టవశాత్తూ మల్లయ్యా, భార్యా కూడా వచ్చారు. ఆపరేషను రూంలోకి తీసుకుని పోయేముందు నీలి కళ్ళనీళ్ళు బెట్టుకుని అంతసేపూ నా ముఖంలోకే చూస్తోంది. ఏమో చెప్పాలనుంది, కాని ధైర్యం చాలటంలేదు.

"నీ కేమీ భయంలేదు నీలీ. తుడుచుకో చెంపలు—" అని సర్ది చెప్పాను, కాని నాకు కాళ్లు ఆడ్డంలేదు. నే నెప్పుడూ ఇలాంటి అవస్థలో చిక్కుడలేదు. మల్లయ్యా, భార్యాకూడా దగ్గరకువచ్చి చేత్తో తట్టి—'భయం లేదే. డాక్టరుబాబు చాలా మంచివారు' అని ధైర్యం చెప్పారు. ముసలమ్మ గారు గుండెను రాయి చేసుకుని బల్లమీద కూర్చున్నది.

నీలి ఇంకా అసంతృప్తిగా చూస్తూండడంచేత నేను స్ట్రెచర్‌తో విధిగా ఆపరేషన్ థియేటరువరకూ వెళ్ళాను. డాక్టరు 'ఏడవకమ్మా- నే నేం చేస్తానో నీకు చీమకుట్టినట్లుగా కూడా తెలీదు' అని నవ్వాడు. అట్టెండరు నన్ను సన్నటి దారిలా వున్నచోట చిన్న బల్ల మీద కూర్చోపుని నీలిని లోపలికి తీసుకెళ్ళి పోయాడు.

"యీ నరకంలోనికి త్రోయటానికే యీ పిల్లకు కాలు వస్తుందనే ఆశ కల్పించానా" అని బాధపడ్డాను. అరగంట పోయాక బేసినుతో నెత్తురు నీళ్ళు తుక్కూ పుచ్చుకుని ఒక నౌకరు యీవలకు రావటం చూశాను. నా కళ్ళు చెదిరాయి. నే నేంచేశాను ? ఒక అమాయకురాలికి భవిష్యత్తుపై ఆశ కల్పించి యీ కత్తికోతలు పడమని త్రోశాను. మూడుగంటలు-యిద్దరు డాక్టర్లు యింకా హౌసు సర్జనులు నర్సులు పరుగులెత్తుతున్నారు. పనిముట్లు 'స్టౌ'లో మరగబెడుతున్నారు. తరువాత డాక్టరు నెత్తురు మరకలతో నిండిన రబ్బరుగౌనుతో యీవలకువచ్చి నాకేసిచూసి 'పూర్తయింది' అని గంభీరంగా అన్నాడు. అయ్యో! ఆ నెత్తురంతా నీలిదేనా? మరో పదినిముషాల్లో స్ట్రెచరుమీద మనిషిని పడేసి ఇంకా పచ్చిగా కారుతున్న నెత్తురుముద్దను స్పెషలు వార్డులోకి తీసికెళుతూండగా చూశాను. చూసి కెవ్వుమని కేక పెట్టలేక చేరుమాలుతో నోరు నొక్కుకున్నాను. అంతకన్నా శవం నయం. నా అంతర్యంలోని తుపాను యేమని చెప్పుకోను? ఎవరన్నా చూస్తారన్న అభిమానమన్నా లేకుండా గోడవారను చేరగిలబడి యేడ్చేశాను. కళ్లు నులుముకుంటూండగా మల్లయ్య భార్యా ముసలావిడ 'యేది? యేది?' అంటూ నావైపు వస్తున్నారు.

మీ అందరికీ తలో అబద్ధమూ చెప్పి నమ్మించాను. మీ నీలిని యీ ఆసుపత్రిలోని కత్తులన్నీ ముక్కలుముక్కలుగా కోస్తూంటే మొద్దులా బల్లమీద కూర్చొని కళ్ళప్పగించాను. మీ అమ్మాయి-నెత్తురుచిందిన డాక్టరుగారి కోటునుకూడా చూశాను. ఇంకా నేనేదో ఆ జన్మాంతమూ మరపురాని వుపకారం మీకు చేసినట్లుగా నన్నే వెంబడిస్తున్నారే అనిపించింది.

అంతా కలిసి స్పెషలువార్డుదగ్గర కెళ్ళాము. కాని నేను యీ అబద్ధపుముఖం వేసుకుని ధైర్యంగా ఆ పిల్లముఖాన్ని ఎట్లా చూడగలను? బయటే నిలబడ్డాను. మల్లయ్యా అతడిభార్యా 'తన నెత్తురుముద్దను' చూసి లబోదిబో మంటున్న ముసలమ్మగార్ని నెమ్మదిగా యీవలకు తీసుకొచ్చి వూరడిస్తున్నారు.

ఉదయం పది పదకొండుగంటలకు పూర్తయిన ఆపరేషను మనిషికి తెలివి వచ్చేసరికి నాలుగున్నర అయింది. చూడ్డానికి వెళ్ళి తలాటిదిక్కున నిలబడ్డాను. 'తల్లీ—' అంటూ ముసలమ్మగారు దీనంగా నిలబడ్డ మల్లయ్య భార్య ముఖాలను—కళ్లు విప్పిచూసింది. చెంపలనుంచి నీరు వెచ్చగా స్రవి

స్తున్నది. నేను చేతితో తుడవబోయాను. సజ్జను ముట్టుకోనివ్వలేదు. చేయి వెనక్కు లాక్కుంటున్నాను. తల త్రిప్పబోయి నీలి గట్టిగా మూలిగి మళ్ళీ మత్తులోకి జారుకున్నది.

డాక్టరు ఒక యింజక్షను యిచ్చాడు. బాండేజీని పచ్చినెత్తురు యెండి పోతూవుంది. డాక్టరుమటుకు చాలా గంభీరంగానే వున్నాడు. వెళ్ళిపోతూ జాగ్రత్తగా కనిపెట్టుకు చూడవలసిందనీ, గంటగంటకు యింజక్షను యిచ్చి మనిషిని తట్టుకోనేలా చూడమనీ చెప్పాడు.

నిశ్శబ్ద సంపుటాల్లాగా అంతా వరండాలో బెంచీలమీద కూర్చున్నారు. ప్రక్కదగ్గర చిన్న స్టూలుమీద కూర్చుని నేను ఆమెకేసే చూస్తున్నాను. సన్నగా వూపిరి పీలుస్తూ వదులుతున్నది. మెడదాకా తెల్లటి దుప్పటి వున్నది. ఆ తల్లో యింకా నేను కొనిచ్చిన పిన్నులు జుత్తును చెదరనివ్వకుండా అదిమి వుంచాయి. ముఖం బాధాదష్టమై అగపడుతోంది. గంటగంటకు యింజక్షను... బాగా రాత్రి తొమ్మిదికూడా కొట్టాక నీలికళ్ళు విచ్చి చూసింది. దగ్గరసా వంగాను. కళ్ళు నీటిని నింపుకుంటున్నాయి. నేను వొణికే గొంతుకతో 'ఎట్లా వుంది నీలీ?' అన్నాను.

"ఏ—ం—చె—ప్ప—ను—?" అని మాత్రం అనగలిగింది.

"అమ్మనూ వాళ్ళనూ పిలిచేదా?"

జాలిగా చూస్తోంది 'వూ' అని.

మళ్ళీ అంతా చుట్టూ నిలబడ్డాము.

"ఏం కావాలి తల్లీ?" అంది ముసలమ్మగారు.

"నా—కే—ం—కా—వా—ల—మ్మా—" అంది ఏడుస్తూ.

"ఏడవకమ్మా..." అంటున్నాడు మల్లయ్య.

మళ్ళీ తెలివిపోయింది. ఈ మారు ఆఖరి రౌండుకు డాక్టరే వచ్చి చూసి బాండేజీ అదీ పరీక్షచేసి మరో యింజక్షను యిమ్మని చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు. అంతా వరండాలో బెంచీలమీదపడ నిద్రపోయారు. నాకు నిద్ర ఎట్లా పడుతుంది? సిగరెట్లు కాలుస్తూ వరండాలో పచార్లు చేస్తున్నాను. సన్నగా మూలిగినట్లు అనుమానంవేసింది, వెళ్ళి ప్రక్కదగ్గర నిలబడ్డాను.

గొణుగుతుంటోంది. చెవిదగ్గరసా పెట్టి విందామనుకున్నాను. ఏడుపులో ఆ మాటలు తెలియలేదు. తర్వాత మళ్లీ అనుకుంటోంది, "నాకు కాలువస్తుందా?" అని. అక్కడ్నుంచి లేచాడు. తెలివి తెరలకుమల్లే వచ్చి తప్పుతుంటోంది ఇంక మళ్ళీ నిద్రపోవటంకూడా కష్టమే. దగ్గరసా వెళ్ళి చేత్తో భుజం తట్టాను. కళ్లు విప్పకుండానే దుప్పటీ అడుగునుంచి నాకు చేతులు అందివ్వ బోయింది. నెమ్మదిగా ఆ చేతులను అందుకుని తలకాయ వంచి వాటిలో నా ముఖం వుంచాను.

నన్ను గుర్తుపట్టిందో, పలవరిస్తున్నదో కాని—నెమ్మదిగా అంటు న్నది 'నాకు పెళ్ళవుతుందా ? నన్నెవరు చేసుకుంటారు ?' అని. స్టూలు మీద కూర్చున్న నేను తలెత్తి నా నిష్కామకర్మ పిచ్చినంతా వెనక్కునెట్టి అడిగాను—

"అడుగు నీలీ—నీకేం కావాలన్నా అడుగు, చెప్పు. ఏం కావాలి ?

"నాకు కాలు వస్తుందాండీ ?"

ఒకప్రక్కనుంచి నా హృదయం బీటలువారుతున్నా అణచుకుంటూ అన్నా—'తప్పకుండా వస్తుంది.'

నాకే తెలియదు భగవంతుడు యేం చేయనున్నాడో...

నా చేతులు తన చేతుల్లోకి తీసుకుని గుండెలవరకూ నీరసంగా లాక్కుంటూ 'నాకు పెళ్ళవుతుందాండీ ?' అంది.

"ఆహా...తప్పకుండా—"

ఒకప్రక్క దిండుమీద ఒరగేసినట్లున్న తలను చేతితో నిమురుతూ ఆప్యాయంగా అన్నాను.

కళ్ళు తెరిచి నా ముఖంలోనికి చూస్తూ అంది. 'నన్నెవరు చేసుకుం టారు చెప్పండి' అని.

ఒక్కక్షణం ఆలస్యం చేశాను.

మళ్ళీ తెలివి తప్పిపోయింది. నేను మరో సిగరెట్టు తీసి ఈవలకువచ్చి ముట్టించాను. ఆ మధ్యన మేం కబుర్లాడుతూ రోజూ కూర్చునే బల్ల, చిన్న తోటా—రకరకాల పచ్చటి చెట్లూ, అన్నీ చీకట్లో నిద్రిస్తున్నాయ్. నక్ష త్రాలు అబద్ధాలాడే మనుష్యుల ముఖాలు చూడలేక గావల్ను చిన్నబుచ్చు

తున్నట్లు సన్నగా వెలుగుతున్నవి. ఒకప్పుడు ముష్టిపిల్ల అని బేడా మీదకు విసిరేశాను. కంటు కనుపిస్తే ఛీ పొమ్మన్నాను. తల్లి యెదుర్గా బిడ్డను అసహ్యించుకున్నాను. కాని ఏం సంబంధం లేకపోతే ఇప్పుడు ఈ వరండాలో పడి...నీకు మంచిరోజులున్నాయని ఆశబెట్టిన నేను నీలి ముఖం చూడ్డానికి భయపడుతున్నాను ? మళ్ళీ అడుగుతుంది. ఏంచెప్పను ?

దూరాన ఉండీ ఉడిగిన ఏదో లారీకాని బస్సుకాని పరుగెత్తుతున్న ధ్వని, ఏదో మూలనుంచి పరుగెట్టి వస్తూన్న రైలు చప్పుడు గాలిలో కొట్టుకొస్తున్నాయి. హసాను సజ్జను కంగారుగా ఈవలకు వస్తున్నాడు.

"ఏమిటి" అంటూ ఎదురు వెళ్లాను.

"బాండేజీ కదిలి నెత్తురు లీకవుతున్నది. డాక్టరుకు ఫోను చెయ్యాలి' కాని మీరెవళ్ళూ వాళ్ల తాలూకు మనుష్యుల్ని లేపకండి. గొడవ చేస్తారు" అంటూ పరుగెత్తాడు.

నేను నెమ్మదిగా ప్రక్కవద్దకు చేరుకుని నల్లరాయిలా స్టూలుమీద చతికిలబడి ఆమె ముఖంలోకి చూస్తున్నాను. నా అంతరాంతరాల్లోంచి నీలి వెళ్ళిపోతున్నదని తోచింది. తల ప్రక్కమీద వాల్చి వెక్కి వెక్కి ఏడ్చాను. నా తలమీద నీలి చేయి వేసింది.

కళ్లు తుడుచుకుంటూ ఆమెలోకి చూశాను.

"న-న్నె-వ-రు పెళ్ళి-చే-సు-కుం-టా-రు ?" అంటోంది జాలిగా.

ఆడేస్తాను. నిష్కామకర్మగా అబద్ధం చెప్పేస్తాను. కొన్ని గంటల నిముషాల్లో వెళ్ళిపోయే ప్రాణికి బ్రహ్మాండమైన తృప్తి కలిగిస్తుందంటే ఒక చిన్న అసత్యం ఆడ్డానికి నే నెందుకు జంకాలి ?

అయ్యో ! చనిపోతున్నదని తెలిసి కూడా అబద్ధం చెప్పనా ? అని వెనక్కు లాగుతున్నది మనస్సు.

మానవత్వమనేది యే కోశాన్నైయినా వుంటే చెప్పు—ఈ క్షణాలు జారవిడిస్తే మళ్ళీ నిన్ను యెప్పటికీ ఏమీ అడగదు ఆ ప్రాణి. ఇప్పుడే ప్రపంచంలో ఆమెకు ఏదన్నా సంతృప్తిగాని సుఖంగాని కలిగించే మాట ఏదన్నా ఉంటే, అది నీ నోటినుంచే రావాలి ? ఊ—త్వరపడు ! ఇందులో నీకేమీ స్వార్థం లేదేం ? అంటూ ఎవరో హెచ్చరించినట్లుగా అయింది.

నా నరనరాలు కూడదీసుకుని దీక్షగా ఆమెకేసి చూశాను. నేనున్న పరిస్థితిలో ఎవ్వరూ ఎప్పుడూ ఉండివుండరు. ఒకప్పుడు మనసా యేవగించు కున్న మనిషికోసం, ఇప్పుడు అబద్ధం చెప్పి—సంతృప్తితో నిండిన ఆ ప్రాణి హృదయాంతరాళ్లోని యేకైక పీఠాన్ని అధిష్ఠించబోతున్నాను.

డాక్టరు గబగబా వచ్చాడు. నేను బయటకు నడిచాను.

"కాని నామీద అనేకవేల హండ్రెడ్వెయిట్ల బరువు ఉన్నట్లు తోచింది. నిద్రలేక నా ముఖం నా నా అసహ్యంగాను ఉండొచ్చు, పంపు దగ్గరకు వెళ్ళి శుభ్రంగా ముఖం తోముకొచ్చాను. ముసలమ్మగారు, మల్లయ్య లేచి కూర్చుని నావంక చూశారు.

డాక్టరు హౌసు సర్జనుకు 'వాతం కమ్మకుండా చూడాలి' అంటున్నాడు.

నేనేం చెప్పగలను? అయ్యో నీలి బ్రతికే ఆశలేదని తెలిసీ ఆమె ప్రశ్నకు జవాబు చెప్పకుండా ఆలస్యం చేశాను. ఈ మారు నా సర్వశక్తులనూ కేంద్రీకరించుకోవటానికి ప్రయత్నం చేశాను.

ముగ్గురం వెళ్లి నీలి ప్రక్క నిలబడ్డాము.

హౌసు సర్జను పల్సు వ్రాసుకుంటున్నాడు. టెంపరేచర్ నోట్ చేసుకుంటున్నాడు. కత్తి కోతలకు పోగా మిగిలిన దేహాన్ని సూదులతో తూట్లు పొడుస్తున్నాడు. నీలికి తెలివి వస్తున్నది. కాని మాట రావటం చాలా కష్టంగావుంది. కళ్లు తెరిచే వోపిక కూడా ఉన్నట్లు లేదు.

మల్లయ్య భార్య వెర్రిపిల్లాడ్ని వెంటబెట్టుకుని వచ్చింది. నాకు మాత్రం వాడి ముఖాన్ని నీలికి చూపించటం యెంత మాత్రం ఇష్టంలేదు. కాని అప్పుడు నే నేమన్నా బాగుండదు. ఊరుకున్నాను. వాడు మంచం దగ్గరగా వెళ్లి మీదకు వ్రాలుతున్నాడు. చేత్తో కదుపుతాడేమో, ఎక్కడ బాధపడుతుందోనని నేను వాడ్ని కొంచెం వెనక్కు లాగాను. ముఖంమీద ముఖం పెట్టి పరీక్ష చేస్తున్నాడు. తప్పు అని నేను ముక్కుమీద వ్రేలుబెట్టుకు చూపాను.

ఆలస్యంగా ఆహారానికి బయల్దేరిన పిట్టలు మాత్రం బహు బద్ధకంగా ఆకాశంలో రెక్కలు కొట్టుకుంటూ ముందుకు పోతున్నాయి!

ఉదయం యెనిమిది గంటలప్పుడు కాబోలు నెమ్మదిగా యేడుస్తున్నది. ముఖం మరీ పల్చగావుంది. చెవులకు ఎర్రటి రాళ్లు బాగా మెరుస్తున్నై. చిన్న ఎర్రగన్నేరు పువ్వు యెక్కడన్నా దొరికితే బాగుండును...

రాత్రి కొంతసేపు నిద్రపట్టి ఉండాలి. లేకపోతే రాత్రిళ్ళు యేడవనిది ఇప్పుడే లేచి గోలపెడుతున్నదేఁ?

"నిద్రపోయావా?" అన్నా.

మత్తులో ఉన్నట్లు కళ్ళువిప్పి "పో-తా-ను. ని-ద్ర-పో-వా-ల-ని-వు-ం-ది-" అన్నది.

వెర్రిపిల్లాడు చొరుచుకొచ్చి వంగి వంగి పరీక్షగా చూస్తున్నాడు. నీలి చేతిని నెమ్మదిగా ఊయించింది. వాడు దగ్గరగా వచ్చి వంగున్నాడు. ఆ గ్రద్ద ముక్కును చేత్తో పుచ్చుకుని లాగింది. నేను నవ్వాను. నావైపు కొరకొరా చూస్తూ ఛెంగుమని దూకేశాడు అక్కడ్నుంచి.

నీలి అంటోంది జాలిగా 'నేను బ్రతుకుతానా...' అని.

"అయ్యో! నువ్వు బ్రతక్కపోతే యెట్లా...నా కోసమన్నా బ్రతుకుతావు."

"అంటే..."

"నే నే నిన్ను పెళ్ళాడుదామనుకుంటున్నాను."

"మీరా..."

ఆశ్చర్యంతో నీలి నా ముఖంలోకి చూసింది. నేను నవ్వాను. చేత్తో ఆమె చేతిని తీసుకుని "నే నే పెళ్ళాడుతాను నీలీ నిన్ను. లేకపోతే ఇంత శ్రమ యెందుకు తీసుకుంటాననీ? మరి ఇప్పుడు చెప్పు. నా కోసమన్నా బ్రతుకుతావుగదూ?"

నీలి హృదయపూర్వకంగా నవ్వింది.

ఆ శరీరంలో అక్కడా అక్కడా ప్రాణిని నిలబెట్టడానికి యింకా మిగిలివున్న రక్తము ఆమె చెంపల్లోకి చేరుకుంటోంది. నేను ప్రేమతో నా రెండు చేతుల్నీ ఆమె చెంపలకు రాస్తూ—

"రాత్రల్లా నన్నెవరు వెళ్లొడుతారు ? అంటూ పలవరించావు తెలుసునా—"

"అల్లాగా..నా కేదీ సరిగ్గా జ్ఞాపక ముండటం లేదు."

"అప్పుడు చెబితే...ఆ సంతోషానికి తట్టుకోలేవేమోనని—"

చాలు ! ఆమె ముఖం నిండుగా వొక్కమారు వెలిగింది.

నేను నాటకంలో నా పాత్రను చాకచక్యంతో నిర్వహించా ననుకుంటాను. తరువాత నీలి యేమైందో నాకు తెలియదు. తెలుసుకోవాలనీ లేదు. ఆ రోజు మాత్రం ఆదరాబాదరాలో ఆసుపత్రినుంచి యెవ్వరూ చూడకుండా పారిపోబోతూంటే, గేటు దగ్గర పెద్దగ్రుడ్లు చేసుకుని నిలబడ్డ వెర్రిపిల్లాడు, నన్ను పసిబట్టి వెంబడిస్తాడన్న భయంతో మరో మార్గంగుండా వీధిలోకొచ్చి పడ్డాను.

ఉదయం వొకవైపునుంచి జోరుగా యెండ కాస్తూంటే వెనకనుంచి నల్లటి మేఘం సూర్యరశ్మిని తరుముకొస్తోంది. తడబడుతూన్న కాళ్ళతో నేను వస్తూంటే 'బాబా కుంటివాణ్ణండయ్యా ! గ్రుడ్డివాణ్ణండయ్యా ! కలిమిగల మారాజులు. ఒక్క కానీ ధర్మం చెయ్యండిబాబూ !' అన్న కేకలు నా కర్ణపుటాల్ని ఛేదించుకొని నన్ను వెనకనుంచి మరీ మరీ ముందుకు తరిమాయి.